

MŰVÉSZKÖR

mma.hu

2024 • ŐSZ

A Magyar Művészeti Akadémia
ingyenes időszaki kiadványa

MAGAZIN
I. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

KESERÜ ILONA ÉS FARKAS ÁDÁM TÁRLATA A MŰCSARNOKBAN

*Riport Szegő Györggyel
és Kondor-Szilágyi Máriával*

A VÉGZET SAKKJÁTSZMÁI

*Pécsi Györgyi
Szilágyi István mulandóval birkózó
örökkévalójáról*

DERŰT ÉS HUMORT VITT AZ ÉPÜLET MEGFORMÁLÁSÁBA

*Dévényi Sándor
a Szűcs Endrére emlékező konferenciáról*

Schrammel Imre: Karneváli csoport, 1999
porcelán, 43 × 34 × 10 cm · FOTÓ: MMA Archívum

TURI ATTILA
a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

KEDVES OLVASÓ!

„Az ember úgy dolgozzon,
hogy szórakoztassa a jó Istent.”

A Magyar Művészeti Akadémia új magazinja, a **Művészkör** első számát **Makovecz Imre** gondolata jegyében ajánlom szíves figyelmébe. Akadémiánk alapítója ehhez még hozzáfűzte: „ha őt sikerül szórakoztatni, akkor az egész világ kapott valamit.” Mostantól negyedévente megjelenő kiadványunk arról a sokszínű, gazdag kínálatról kíván áttekintést adni, amelyet szellemi közösségünk – akadémikusaink, köztestületi tagjaink, művészeti és tudományos intézményeink egésze – nyújt a hazai kultúrának, s ezáltal az egész világnak.

A Magyar Művészeti Akadémia a kortárs magyar művészet képviselője. Beszámolunk a számunkra fontos értékekről és eredményekről, valamint olyan alkotásokról, aktuális programokra, kiadványokra szeretnénk felhívni a figyelmet, amelyekkel az adott évszakban lépünk az érdeklődő nagyközönség elé. Fontos kiállításokról, koncertekről, színpadi bemutatókról, művészeti találkozókról, kulturális konferenciákról és könyvújdonságokról számolunk be, amelyek összképe betekintést nyújt az MMA értékteremtő munkájába.

A jelenben mindenki számára nyitott rendezvények, széles körben elérhető kiadványok mellett szeretnénk időről időre felvillantani a jövőre vonatkozó terveinket, elképzeléseinket is. Ezért szerepel beköszöntő számunk címlapján a Magyar Építészeti Központ és Múzeum látványterve, amely a következő évek egyik legfontosabb hazai kulturális újdonságát ígéri.

Kérem, lapozzon bele kiadványunkba, s ezáltal lépjen be minden, az MMA tevékenysége iránt érdeklődő olvasó számára nyitott, nyomtatott Művészkörünkbe!

IMPRESSZUM

MŰVÉSZKÖR

A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) ingyenes időszaki kiadványa

2024. I. évfolyam 1. szám

Felelős kiadó: Turi Attila

Felelős szerkesztő:
Borbély László

Szerkesztőség: 1062 Budapest,
Andrássy út 101.

Levelezési cím:
1368 Budapest, Pf. 242

Címlap: A Magyar Építészeti Központ és Múzeum látványterve (A Tér és Forma Szeged Építéstervező KFT. és a BIVAK studio KFT. első díjjal elismert, közös pályamunkája)

Hátoldal: Kisgyőr kapuja (Kékedi László felvétele)

Fotó: Kékesi Donát, Nyirő Simon, Szathmáry Melinda, Szöllősi Mátyás, Török Máté, Walter Péter

Korrektúra: Nácsai Katalin

Tervezőgrafikus:
Alajbeg Afrodite

Nyomda: Dualprint Kft.

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

12

26

34

37

18-24

KÖZTESTÜLETI DÍJAZOTTAK

A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) köztestületi díjait a magyar szellemi élet azon jeles képviselői kapják, akik kiemelkedő munkásságuk, életművük révén maradandót alkottak a művészet, a művészettelmélet vagy a művészetszervezés területén. Az MMA Életműdíjában részesült 2024-ben ILIA MIHÁLY irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő. Az MMA Nagydíját SCHRAMMEL IMRE keramikus-szobrászművész, a nemzet művésze kapta. Az MMA Művészeti Írói Díját BANNER ZOLTÁN művészettörténész, művészeti író, költő és előadóművész érdemelte ki. Az MMA Aranyérmét a FORTEPAN szabad felhasználású, közösségi fotóarchívumnak ítélték oda. Az MMA Kováts Flórián-émlékérmét VATTAY DÉNES népművelő vehette át.

18-24

REGIONÁLIS ELNÖKÖK
TALÁLKOZTAK BUDAPESTEN

Az MMA regionális elnökeinek találkozó-ját a köztestület Andrássy úti irodaházában tartotta szeptember 3-án. Az eseményen részt vett TURI ATTILA, az MMA elnöke, a köztestület elnökségének tagjai, RICHLY GÁBOR főtítkárr, BEDŐK JULIANNA főtitkárhelyettes, illetve a Titkárság érintett főosztályainak meghívott vezetői. Turi Attila köszöntő szavai után tájékoztatást adott a Nemzeti Kulturális Tanács elnökének felhívására készülő, az MMA szakmai álláspontját megfogalmazó munkaanyagról is. Ezt követően KISS JÁNOS elnök kiemelte az MMA aktívabb erdélyi jelenlétének fontosságát, és felvázolta az ehhez kapcsolódó tervezett lépéseket.

34

3 Ajánlás

6 A lakhatás és a jövő kiállítása

A MAGYAR ÉPÍTÉSZETI KÖZPONT ÉS MÚZEUM TERVEZÉSE
GÓZON ÁKOS

8 Keserü Ilona és Farkas Ádám
művészete a Múcsarnokban

BORBÉLY LÁSZLÓ

10 A magyar balett nagymestere

A TÁNC, A ZENE, A DÍSZLET ÉS A JELMEZ
ÖSSZMŰVÉSZETI VONATKOZÁSAI
ELMER ISTVÁN

12 Változatok zongorákra

MŰVÉSZETI EST ÉS KIÁLLÍTÁS AZ MTA-N
GÓZON ÁKOS

14 Idill és halál

HOMMAGE À RADNÓTI MIKLÓS
ELMER ISTVÁN

16 A végzet sakkjátszmái

PÉCSI GYÖRGYI SZILÁGYI ISTVÁN ÍRÓ MULANDÓVAL
BIRKÓZÓ ÖRÖKKÉVALÓJÁRÓL
BORBÉLY LÁSZLÓ

18 Tanítás és lelki gazdagodás

ILIA MIHÁLY A TÁPAI GYÖKEREKRŐL, A KLASSZIKUSSÁ
VÁLT TANÍTÁVANYOKRÓL, A SZEGEDI IRODALOMRÓL
GÓZON ÁKOS

20 A szatmári polgár

BANNER ZOLTÁN A MEGMARADÁS MISSZIÓJÁRÓL,
A ROMÁN HATÓSÁGOK ÁLTAL LEPECSÉTELTE RÁDIÓRÓL
ÉS AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG MŰVÉSZETÉRŐL
TÓTH IDA

22 Egy életen át a közösségekért

VATTAY DÉNES A NÉPMŰVELÉS MEGÚJÍTÁSÁRÓL,
KOVÁTS FLÓRIÁN RÓL, A HELYI SZOKÁSOK ISMERETÉRŐL
WITTMER-BESZE ERIKA

24 Schrammel Imre a Magyar
Művészeti Akadémia nagydíjasa

„...MEGSZÓLALNAK A HEGEDŰK, KEZDŐDIK A BÁL,
KÜLÖNÖS HANGULATOKKAL TELI” (MMA)

25 Szó – Szín – Játék

INTERJÚ OBERFRANK PÁLLAL
BAKONYI PÉTER

26 A dal mindenkihez szól

ÉLETIGENLŐ, KORTÁRS MAGYAR MŰVEK
A PESTI VIGADÓBAN (MMA);
A MAGYAR DAL NAPJA PÉCSETT (MOHAY RÉKA)

28 Szent Lukács oltalma alatt

VEREBES GYÖRGY AZ ÉLŐ MAGYAR FESTÉSZETRŐL
LESTI ÁRPÁD

29 Életutak és átváltozások

KIÁLLÍTÁS A KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT
DÍJAZOTTJAINAK MUNKÁIBÓL; MEGNYÍLT A
HETVENEDIK VÁSÁRHELYI ŐSZI TÁRLAT (MMA)

30 Derűt és humort vitt az épület
megformálásába

SZÜCS ENDRÉRE EMLÉKEZŐ KONFERENCIÁT TARTOTTAK
A PESTI VIGADÓBAN
WITTMER-BESZE ERIKA

32 Minél több dolgot megtanulni
az építészetről

HETEDIK NEMZETKÖZI ÉPÍTÉSZETI MAKETTFESZTIVÁL
A MÉM MDK MŰHELYTÉRBEN
WITTMER-BESZE ERIKA

33 Mesterművek a Malomban

NAGY VILLÓ ZSUZSANNA

34 Regionális elnökök találkoztak
Budapesten

A KÖZTESTÜLET ERDÉLYI KULTURÁLIS
SZEREPVÁLLALÁSÁNAK LEHETŐSÉGE
SZATHMÁRY MELINDA

35 Sikeres volt a Művészetek Főutcája

ÖSSZMŰVÉSZETI FESZTIVÁLT RENDEZTEK KECSKEMÉTEN
VARGA KATICA

36 Békéscsaba erősíti a kulturális
életben betöltött szerepét

REGIONÁLIS MUNKACSOPORT ÜLÉSE SZÍNHÁZI
ŐSBEMUTATÓVAL BÉKÉSCSABÁN
VARGA MÁRTA

37 Büszkén és elveszetten magyarok

ZALÁN TIBOR IDEGENEK ÉS ISMERŐSÖK CÍMŰ MŰVÉRŐL
ELMER ISTVÁN

38 Hírek

A lakhatás és a jövő kiállítása

A Magyar Építészeti Központ és Múzeum tervezése

GÓZON ÁKOS

Életre kelő házak. Világépítő magyarok. Nemzetközi színvonalú térélmény – különleges látványtechnikával. Az épített örökség magyar emlékeinek tárháza. A műemlékvédelem dokumentációs helyszíne. Emberközpontú, szolgáltató intézmény a laikus építetőknek. Korszerű irodaház szakmai szervezeteknek és köztisztviselőknek – mindezt ígéri a Magyar Építészeti Központ és Múzeum leendő épületegyüttese a Városligeti fasorban.

ÉLMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

A múzeumból mint intézményről általánosságban kialakult, részben máig élő hagyományos kép valamikor a XIX-XX. század fordulóján keletkezett, amikor a múzeumok tevékenységének a középpontjában még elsősorban a különleges értékek kiállítása, közszemlére tétele állt. Ez a polgári világ múzeumfelfogásában gyökeresedett, amely szerint a látogató elmegy egy múzeumi épületbe, megnézi az ott felsorakoztatott tárgyakat, majd az élménnyel gazdagodva tér haza. Ez a hagyományos múzeumfelfogás azonban a XXI. században már kevés – mondta el **TURI ATTILA**, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke a Szeptemberfeszt program keretében a budapesti Ötpacsirta utcában rendezett pódiumbeszélgetésen.

A kulturális élmény megértéséhez ma már hiányzik az a szükséges, széles körben elfogadott általános műveltségi alap, amely az önálló ismeretsajátításnak biztos talajt kínál. Ebben a helyzetben előtérbe kerül az élményalapú ismeretátadás. A Magyar Építészeti Központ és Múzeum

nem elsősorban az építészszakmához kíván szólni, hanem a széles közönséghez: a hazai és a külföldi turistákhoz, valamint – hangsúlyosan – azokhoz, akik építkezés előtt állnak, s segítséget kérnek és várnak az első lépések megtételéhez. A lakhatás egészen újszerű felfogásban készül, a jövő kihívásaira is választ kereső múzeuma épül a Városliget közelében, amely – amellet, hogy ismereteket közvetít, élményt kínál, értéket teremtve szórakoztat – tájékoztatni és szolgálatni is kíván.

A központ szolgáltató jellege nyilvánul meg abban is, hogy a múzeumi, kiállítási, gyűjteményi feladatok mellett helyet kíván biztosítani a szakmai kamaráknak. A Köztisztviselők Házát az egykori BM Kórház úgynevezett hetes számú épületéből, a Magyar Építészeti Központ és Múzeum központi külső rendezvényhelyszínére, eseményudvarára néző épülettömbjéből alakítják ki. Ebben az élettel teli, nyüzsgő, konferenciateremmel és többfunkciós terekkel is ellátott szakmai központban találnak otthonra majd a kamarák. A Köztisztviselők Házának létrehozását az a megállapodás teszi lehetővé, amelyet júliusban írt alá a Magyar Művészeti

Akadémia és az MMA Titkársága, az Építési és Közlekedési Minisztérium, a Magyar Építész Kamara, a Budapesti Építész Kamara, a Magyar Mérnöki Kamara, továbbá a Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara.

KONCEPCIÓ

A Magyar Építészeti Központ és Múzeum a Tér és Forma Építész Iroda és a BIVAK stúdió tervei alapján készül. A tervezői szerződés része magának a kiállításnak a megtervezése – mondta el **ALMÁSSY KORNÉL**, a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK) igazgatója a Művészeti kör kérdésére. Ez komoly feladatot jelent a MÉM MDK számá-

ra is, hiszen itinert kell adniuk arról, hogy milyen legyen a tárlat koncepciója. Fél éve zajlik az ezzel kapcsolatos műhelymunka, a szakemberek végiglátogatták Európa és a tengerentúl gyakorlatilag összes jelentős építészeti múzeumát és olyan intézményét, ahol építészettel kapcsolatos vagy kifejezetten építészeti tematikájú rendszeres kiállítások láthatók. A világ több mint harminc múzeumban így szerzett legjobb tapasztalatokat és a legrosszabb megoldások tanulságait egyaránt megpróbálják beépíteni a kiállítástervezési programba.

A munka jelenleg két fő téma köré csoportosul: lesz egy nyitó időszak kiállítása és egy állandó tárlat. Az új központi épületbe tervezett nyitó időszak kiállítása Világépítők munkáival készül jelenleg. Azokat a magyar építészeti alkotásokat szeretnék bemutatni a nagyközönségnek, akik hozzájárultak a világ építészetéhez. Az itthon maradandót alkotó építőmű-

vészek mellett külföldre szakadt magyar építészek pályaképet vázolják fel, illetve olyan, külföldről Magyarországra érkezett alkotók életművét tárják az érdeklődők elé, akik hatottak a magyar építészetre.

A leendő állandó kiállításnak sincs még meg a végleges címe, a muzeológusok egyelőre az Egy ház élete munkacím-mel barátkoznak. A kiállítás egy folyamatot kísért majd végig: az épület fogantatásától, vagyis a tervezőasztaltól a fölépítésén át a ház használatba vételéig; majd a működésétől a szükséges rekonstrukciójáig, vagy – ne adj' isten – a haláláig, azaz a lebontásáig kívánják nyomon követni, miként él együtt a ház és az ember.

Az intézmény fontos részét képezi majd egy, a legkorszerűbb vizuális technológiát alkalmazó bemutatótér. Ebben a szakemberek a térhatásokat akarják érzékeltetni a beérkező látogatókkal. Vagyis átélhetővé szeretnék tenni, hogy miként nyílik ki, tágul a tér például egy román kori templomból a gótikába történő átmenet során: hogyan változik a magassága, a szélessége. Mindehhez rövid, könnyen megjegyezhető történeteket is szeretnének bemutatni. Olyan technikát kívánnak kialakítani és alkalmazni, amely nemcsak Magyarországon, hanem világviszonylatban is unikális térélményt teremt.

A tervezéssel párhuzamosan a MÉM MDK-nak fel kell készülnie az intézmény költöztetésére is, megszereznie kell gazdag gyűjteményét. Eközben pedig a tervezés különböző fázisairól folyamatosan közöl információkat az intézmény a saját honlapján, a közösségi médiában, illetve időről időre a sajtóban is. Azok számára pedig, akik már most felkeresik a leendő Magyar Építészeti Központ és Múzeum helyszínét – például a Walter Rózsi-villa kiállításaira érkező –, egy olyan kerítéskialakítás készül, amely a beruházás helyén nyújt betekintést a látványtervekbe és a múzeumi koncepcióba.

A Magyar Építészeti Központ és Múzeum látványtervei
A Tér és Forma Szeged Építésztervező KFT. és a BIVAK stúdió KFT. első díjjal elismert, közös pályamunkája

Keserü Ilona és Farkas Ádám művészete a Múcsarnokban

BORBÉLY LÁSZLÓ

Farkas Ádám: Eklipsz 2012

A kortárs magyar képzőművészet két kiemelkedő, nemzetközileg is elismert alkotója, Keserü Ilona (1933) festőművész és Farkas Ádám (1944) szobrászművész munkásságára fókuszál októbertől a Múcsarnok, a Magyar Művészeti Akadémia intézménye. A többek között Kossuth-díjjal és a Nemzet Művésze címmel elismert alkotók tárlatát kérésünkre Szegő György, az MMA levelező tagja, a múzeum művészeti vezetője és Kondor-Szilágyi Mária művészettörténész ajánlja olvasóink figyelmébe.

A sokszínűség határozza meg, hogy milyen alkotók állítanak ki egyszerre a Múcsarnokban – mondta el **SZEGŐ GYÖRGY**. – Ezáltal szeretnénk érzékenyíteni a közönséget a legkülönbözőbb művészeti irányzatok iránt. Vannak olyan műfajok, amelyeknek a képző-, a fotó- és az iparművészettel összehasonlítva kisebb a szerepük. Például ilyen **SZERÉNYI GÁBOR** (1953) sajtógrafikus, karikaturista, autonóm művész *Álom logika* című tárlata a Múcsarnok#Boxban, amely november 10-ig tekinthető meg. A másik szempont, amikor nem a különbség dominál, hanem kohézió van a kiállítási terek között, ilyen volt például a *Helyi-Érték | III. Építészeti Nemzeti Szalon*. Emellett kapott helyet a **CSETE GYÖRGY** építész (1937–2016) és felesége, **CSETE ILDIKÓ** (1940–2018) textilművész-képzőművész munkásságát, illetve a Pécs Csoport néven ismertté vált építésztársaságot bemutató, illetve a *Kós Károly műhelye* című tárlat. Van még egy reprezentatív kamaratermünk, ahol leginkább megmaradt az épület schickedanzi architektúrája, ebben a külföldi vendégművészeknek igyekszünk helyet adni. Sokat gondolkozunk azon, hogyan lehet minél szélesebb közönséget megszólítani, és amikor alkotóművészt választunk, akkor az egyik szempont a közérthetőség. **FARKAS ÁDÁM** művészete hallatlanul ihletett, átgondolt és progresszív. A geometrikus művei is hordoznak olyan organikus elemet, amely eleven testünk alkotórésze is. A szobrai akkor is élnek, ha

elvontak. **KESERÜ ILONÁNÁL** is felfedezhető egy nagyon mély, szinte tudományos elmélyülés a világ miértjében, ő par excellence festőként főként a színekben igyekszik a választait megfogalmazni.

KONDOR-SZILÁGYI MÁRIA kurátor a hagyományos szempontok mellett a tiszteletadás gesztusára is felhívta a figyelmet. Ez kiváltképp vonatkozik Keserü Ilona tárlatára. A festőművész életműve rendkívül gazdag abban a tekintetben is, hogy fontos mestereknek, pályatársaknak, elméleti szakembereknek, költőknek állít emléket egy-egy kép erejéig.

– A kiállítás három részből áll – tette hozzá Kondor-Szilágyi Mária. – Az első teremben a tiszteletadáshoz kapcsolható alkotások tekinthetők meg, vagyis a mesterek, szellemi barátok, rokonok alakjára, munkájára, inspirációjára született munkák. Ezek főként nagy méretű festmények és festett, rajzolt, tussal készített portrék. A második teremben a *Hangszín-tér* című hanginstalláció kap helyet, amelyet a művész **VIDOVSKY LÁSZLÓ** zeneszerzővel közösen készített. A harmadik teremben kiállított alkotások pedig a művész saját munkásságának állítanak egyfajta emlékművet. Festmények és grafikai lapok, amelyek újabb és újabb feldolgozásai egy motívumnak, témának, színállásnak, mint a *Szuszek-tanulmányok*, az *Üzenet* sorozat, a *Képződő tér* egyes lapjai és festményei vagy az *Utókép* problémakörét körüljáró alkotások. Az utóbbi válogatással azt szeretnénk érzékeltetni, hogyan

mutatkozik meg egy életműben az önreflexió, a saját művészi személyiség és a saját munkásság iránti elkötelezettség, a művészi szerep tudatos felvállalása.

Farkas Ádám tárlatának kurátora **BODONYI EMŐKE**, akinek célja, hogy a rendkívül logikusan építkező munkásság belső mozgatóerőit, eszmei háttérét is feltárja:

„Az 1960-as évek végétől induló, majd egymást követő alkotói periódusok emblematiszobrai és grafikai lapjai mellett a jelentősebb köztéri műveket, tájplasztikákat reprezentáló fotók is helyet kapnak – írja kurátori bevezetőjében Bodonyi Emőke. – A Farkas Ádám művészetét végigkísérő jellegzetes formai átalakulások ugyanis minden műfajban jól követhetők, legyen az kisplasztika, köztéri alkotás, politikai emlékmű, épületeken elhelyezett alumíniumrelief, városrendezési terv, land art jellegű munka, síremlékplasztika, érem, rajz vagy szerigrafia. A korai figurális szobrok, majd a női test formarendjéből kiinduló organikus absztrakt nyelvezet, a hullámvonal-alapú művek, a geometrikus és organikus plasztikai rendszerek, valamint a különféle formák kapcsolatait analizáló alkotások megszületését nemcsak plasztikai megfontolások eredményezték, hanem egy különleges élet-szemlélet. A természethez közeli látásmód és törvényszerűségeinek megfigyelése következtében a különféle szobrászati anyagok sem pusztán nyersanyagot jelentenek a szobrász számára.”

Évtizedekkel korábban Farkas Ádámnak és Keserü Ilonának is volt gyűjteményes tárlata a Múcsarnokban. Életkoruk előrehaladtával azonban az alkotókedvük nem múlt el, egyikük esetében sem beszélhetünk lezárt életművekről.

Szegő György kiemelte, hogy mindkét művész életkora és munkakedve megtermelte az adósságot az intézmény felé, új és még újabb munkáikat be kell mutatni a közönségnek.

– Mind a ketten örömmel fogadták el a felkérésünket – mondta el Szegő György. – Ebben Keserü Ilona esetében talán az is szerepet játszott, hogy egy bizonyos ponton találkozott az alkotói pályánk. Mindketten hosszú évekig dolgoztunk látványtervezőként, ő volt az elődöm Kaposváron a Csiky Gergely Színházban. Amikor elkezdtem ott dolgozni, és úgy tekintettek rám, mint egy tapasztalatlan építészre, azt mondták, hogy forduljak bizalommal a már tapasztalt festőművészhez. És Ilona mindig szeretettel fogadott. Ugyanezt éreztük a hangjában, amikor Kondor-Szilágyi Máriával felkerestük otthonában. Rendkívül nyitott volt a kezdeményezésünkre, és nagyon szép új munkákat mutatott.

Kondor-Szilágyi Mária hozzátette, hogy Keserü Ilona 1983-ban rendezett első gyűjteményes kiállítása sok tekintetben eltér a mostanitól. Noha van egy tematikus fókuszuk,

Keserü Ilona: Hommage à Martyn Ferenc, 1994, olaj, grafit, vászon, 140 × 200 cm

mégis abban maradtak, hogy inkább azokat a munkáit mutatják be, amelyek már ezután készültek.

– Farkas Ádám olyan termékeny alkotó, aki egy témát sokszor megközelít és ábrázol újra – fűzte hozzá Szegő György. – Az etalonnak tartott köztéri szobrai mögött is van egy háttér folyamat, egy experimentális keresgélés, amelynek a nyomait a befejezett műben is megmaradnak. Szentendrén, ahol az otthona és az alkotóműhelye is található, a természettel különleges harmóniában van a kertje a szobraival. A természet működésének felismerése, a transzcendenciát hordozni képes anyagba való átfogalmazása az ő művészete.

– Fantasztikus az, hogy két ilyen életmű megmutatható, két olyan alkotótól, aki még mindig aktív – mondta Kondor-Szilágyi Mária. – Mindkettő személye nagyon fontos az oktatás szempontjából is, professor emeritus Farkas Ádám a képzőművészeti egyetem szobrászat szakán, professor emerita Keserü Ilona a pécsi egyetemen a doktori képzés egyik alapító tagja, illetve értékes műveket és szinkísérleteket alkotott a tanítványai közreműködésével.

MÚCSARNOK

Kőben, fában, fémben | Farkas Ádám művészete
2024. október 18. – 2025. február 2.

Hommage – Tiszteletadás | Keserü Ilona kiállítása
2024. október 11. – 2025. január 26.

Álom logika | Szerényi Gábor grafikai
2024. szeptember 13. – november 10. | Múcsarnok#Box

A kor falán | Kulinyi István naplója
2024. október 25. – 2025. január 12. | Múcsarnok Kamaraterem

A magyar balett nagymestere

A tánc, a zene, a díszlet és a jelmez összművészeti vonatkozásai

ELMER ISTVÁN

Harangozó Gyula, az Állami Operaház Kossuth-díjas balettmestere a Ludas Matyi című balettjének koreográfiáján dolgozik
FOTÓ: MTI Tormai Andor

Harangozó Gyula balett-táncos, koreográfus életművéről és a magyar táncművészet fejlődéséről rendeznek nemzetközi konferenciát október 31-én a Pesti Vigadóban.

Erről kérdeztük Csáji László Koppányt, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMKI) igazgatóját, valamint Bólya Anna Mária tudományos főmunkatársát.

A tudományos előadások mellett művészi élményt is nyújtani kívánnak a konferencia résztvevőinek. Archív filmfelvételeken elevenednek meg a balettjelenetek, nehéz ugyanis közvetlen élmény nélkül beszélni a tánc, a koreográfia és a zene összhangzásáról, mondja a kutatóintézet igazgatója. „Az ötven éve elhunyt **HARANGOZÓ GYULA** kiemelkedő életművet hozott létre. A balett és a zeneművészet nemzetközi szinten is figyelemre méltó teljesítménye jelenik meg nála. *A csodálatos mandarin* című balett újszerű koreografálásával **BARTÓK BÉLA** művét 1945-ben ismerhette meg első alkalommal a budapesti közönség.”

BÓLYA ANNA MÁRIA hozzáteszi: „Az MMA MMKI két-éves sorozatban emlékezik meg a magyar balett fejlődéstörténetéről. Harangozóhoz hasonló jelentőségű koreográfus volt a magyar származású, Olaszországban dolgozó **MILLOSS AURÉL**, akiről Rómában sugárutat neveztek el. Kevésbé közismert, hogy Milloss volt az első, aki sikerre vitte Bartók művét 1942-ben a milánói Scalában, Ferencsik János vezényletével.”

Milloss nemzetközi visszhangot kiváltó superprodukció hozott létre *Csupajáték* címmel 1938-ban, a budapesti

Eucharisztikus Világkongresszus idején. „Olyan kiemelkedő festőművészeknek köszönhetjük a díszleteket, mint **SZÖNYI ISTVÁN**, **MOLNÁR C. PÁL** vagy **PEKÁRY ISTVÁN**. A zeneszerzők között találjuk **FARKAS FERENCET** és a kor több más jelentős alkotóját. Az első modern magyar összművészeti alkotást a koreográfus, Milloss Aurél személye fogta össze – mondja Csáji László Koppány.

Bólya Anna Mária fontosnak tartja megemlíteni: „A konferencia új szemlélettel közelíti meg a balett és a zene kapcsolatát. Figyelemre méltónak ígérkezik a magyar nemzeti tánc kialakulásának vizsgálata. A nemzeti zenei nyelv megszületése visszanyúlik Erkel Ferenc koráig, később ezt folytatta Bartók Béla, **KODÁLY ZOLTÁN** és mások. A nemzeti tánc megteremtése azonban sokáig késett. Ennek létrejöttéhez Harangozó Gyula már *Csárdajelenet* című első koreográfiájával hozzájárult. Milloss Aurél művészete ugyan csak ennek szolgálatában állt.”

A két koreográfus azonban eltérő stílust képviselt. Harangozó karaktertáncos volt, az orosz balett hagyományaihoz csatlakozott, Milloss inkább a nemzetközi expresszionista vonalat képviselte.

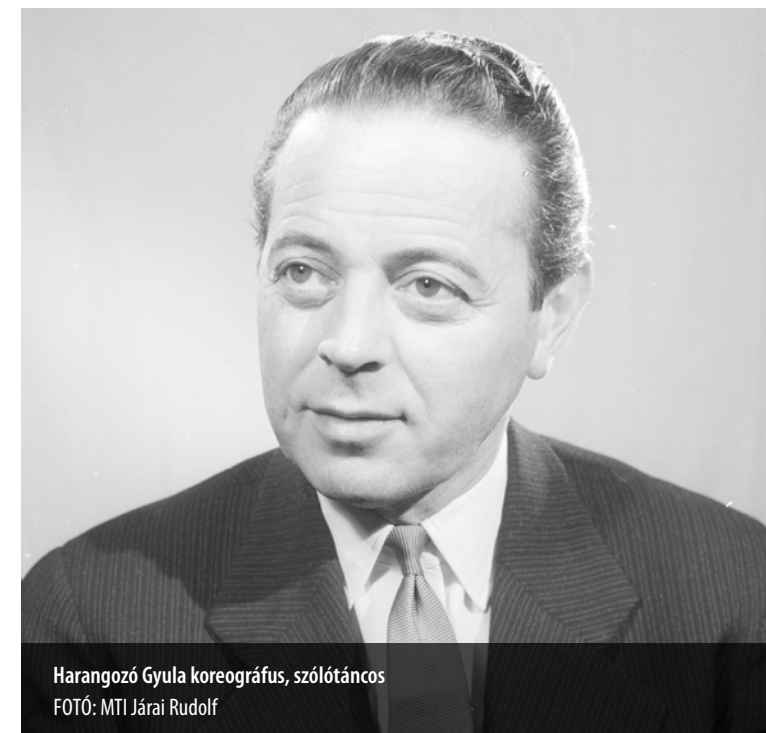
Az előadások foglalkoznak a tánc, a zene, a díszlet és a jelmez összművészeti vonatkozásaival. Harangozó nem balett-táncosként kezdte, belekóstolt a színészetbe, festészettel is foglalkozott, a muzikalitás mellett másirányú művészi tapasztalatai ugyancsak megjelennek balettmunkáiban.

IFJABB HARANGOZÓ GYULA, a konferencia fővédnöke, folytatva a családi hagyományt, nemzetközi híró balettművész. Édesapja rajzai és festményei az ő tárlatvezetésével tekinthetők meg a konferencia idején, mondja az igazgató.

Harangozó Gyula művészete és a mai balettművészet között, bár a táncművészet jelentős változáson ment át, mégis kimutatható a szerves folytonosság – magyarázza Bólya Anna Mária. „Harangozó együtt dolgozott Nádas Ferencsel is, aki a magyar balettéletet megalapozó balettpedagógus volt, és mindketten rendkívül erős hatást gyakoroltak a magyar táncéletre.” Harangozó Gyula művei ma ritkán szerepelnek az Operaház reperto-

árján, darabjait 1970-től levették a műsorról. Tanítványai visszaemlékezéseiből ugyanakkor kitűnik, hogy a koreográfus igen erős hatást gyakorolt növendékeire. A konferencia előtti időszakban azonban a Magyar Állami Operaházban megtekintheti a közönség Harangozó *Coppélia* című darabját.

A konferencia második szekciója különösen jelentősnek ígérkezik tudományos szempontból, hangsúlyozza Csáji László Koppány. **STEPHEN DOWNES**, a University of London zenetudományi kutatócsoportjának a vezetője és **VIKÁRIUS LÁSZLÓ**, a Zenetudományi Intézet Bartók Archivum osztályvezetője a magyar táncéletnek a zeneművészetrel és a zenetudománnyal való kapcsolatáról értekezik. Downes figyelemre méltó tanulmányt írt *Erosz a metropoliszban* címmel A csodálatos mandarin értelmezéséről.

Harangozó Gyula koreográfus, szólótáncos
FOTÓ: MTI Járai Rudolf

A kerekasztal-beszélgetésen részt vesz a hazai balettélet két nagyszónya: **OROSZ ADÉL** 1957 és 1982 között volt az Opera magántáncosa, később balettigazgatója, **SZUMRÁK VERA** 1954-től 1984-ig tartozott az Operaház társulatához. Kollégákként emlékeznek Harangozó Gyulára.

A konferencia két fő szervező intézménye az MMA, illetve az MMKI. További társult szervezők a Magyar Táncművészeti Egyetemért Alapítvány, a Magyar Táncművészeti Egyetem, a Magyar Táncművészek Szövetsége és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzenei Tanszéke, amelynek részéről **EREDICS GÁBOR** vesz részt kötetlen előadással a konferencián.

Bólya Anna Mária főszervező fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a konferencia kiemelten foglalkozik a tánc archiválásának kérdéseivel is. Erről értekezik **HALÁSZ TAMÁS**, az OSZMI (Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet) Táncarchívumának a vezetője és **KARCSAG MÁRTON**, az Opera Digitár vezetője. Az MMKI munkatársai közül **KOVÁCS ÖRS LEVENTE** színházelméleti szempontból foglalkozik Harangozó Gyula művészetével, **WINDHAGER ÁKOS** művelődéstörténész, zenekutató pedig Kodály Zoltán *Háry János* című daljátékának koreográfiai vonatkozásairól beszél.

Bólya Anna Mária tudományos főmunkatárs és Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója

Változatok zongorákra

Művészeti est és kiállítás az MTA-n

GÓZON ÁKOS

Balázs János
Kossuth-díjas zongoraművész,
az MMA rendes tagja
FOTÓK: MTA Szigeti Tamás

Az MMA művészeinek a közreműködésével indult az MTA őszi Művészeti estek című sorozata.

A két magyar Akadémia, a Művészeti és a Tudományos alkotmányos köztestületei közötti együttműködés szép példaként többek között Balázs János zongoraművész játékát hallhatták és Barabás Márton festő- és szobrászművész kiállításának a megnyitóját láthatták az érdeklődők.

A zongora állt – művészi és konkrét értelemben is – a középpontban a *Magyar Tudományos Akadémia Művészeti estek* sorozatának szeptember 2-i nyitó rendezvényén.

A program első felében a Pesti Vigadóban, az MMA székházában BALÁZS JÁNOS Liszt Ferenc *Rigoletto-parafrazisát* játszotta – egy-egy saját, bravúros zenei elemet is elrejtve a műben –, majd egy újabb Liszt-feldolgozást: Robert Schumann *Widmung* című szerelmi dalára írt kompozíciót hallhatott a közönség. A koncert további műsorszámaként KOLONITS KLÁRA drámai koloratúrszoprán énekest, a Magyar Állami Operaház magánénekesnőjét, valamint BRETZ GÁBOR bassz-bariton operaénekest, érdemes művészt kísérte Balázs János.

Az est a Pesti Vigadóban rendezett nagy sikerű hangversenyt követően az MTA felújítás alatt álló Széchenyi téri székházában folytatódott. A földszinti Vörösmarty- és Kodály-termekben nyílt meg BARABÁS MÁRTON időszaki kiállítása. A tárlat egyik fele zongorafedlapokra festett műveket és a hangszer átalakított alkatrészeiből, elemeiből készített

domborműveket, objektet mutat be. Ezek születéséről a FELEDY BALÁZS művészettörténésszel folytatott megnyitó pódiumbeszélgetés során a művész elmondta, hogy a zongorák átalakítását értékmentésnek tekintti. Régóta foglalkoztatja ennek a különleges, sokelemű instrumentumnak a számtalan értelmezési lehetősége. Már képzőművészi pályája kezdetén, az 1970-es évek végén rendezett egy performanszt az akkori Kertészeti Egyetem arborétumában, ahol egy régi, kidobott zongora és a természetes avar összjátékával kísérletezett. Azóta pedig azt tapasztalja, hogy – bár néha összefog a kulturális szcéna egy-egy historikus vagy legendássá vált hangszer megmentése érdekében – a „tömegtermelésben” készített zongorák döntő többsége az utcára hajítva végzi. E folyamat ellen szeretne fellépni e kulturális újrahasznosítás révén. A fehér és fekete zongorabillentyűkről szólva pedig elmondta: azok egyfajta részegész metaforaként képesek az egész hangszert és a zenei hangzás asszociációit bekapcsolni a képzőművészeti alkotás véráramába.

Barabás Márton kiállításának második termében pedig a főszerepet olyan folyóiratok, nyomtatott lapok címlapjai játsszák, amelyekben az ő alkotásai jelentek meg nyomtatásban: a saját műveit tartalmazó címlapokat – mintegy modelleket – képei középpontjába állítva megfesti, így a sokszorosított műalkotást mintegy „újraegyediesíti”. Ezáltal sajátos, megismételhetetlen látványvilágot hoz létre, miközben tiszteleg a nyomtatott kultúra szellemi műhelyei és alkotásai előtt.

Barabás Márton
Munkácsy Mihály-díjas
festő- és szobrászművész,
az MMA rendes tagja

| Ízelítő Barabás Márton műveiből az MTA Vörösmarty- és Kodály-termekben látható kiállításról

Idill és halál

Hommage à Radnóti Miklós

ELMER ISTVÁN

Kivirágzik az égi fa ága címmel Radnóti Miklós halálának nyolcvanadik évfordulójára emlékeznek a Pesti Vigadóban november 4-én. Az előadás szerkesztő-rendezője Zsigmond Dezső filmrendező, az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának a vezetője.

FOTÓ: Lugosi László

Az est címe a *Virágének* című versből származik, amelyet Radnóti 1942 augusztusában írt. Életörömöt hirdet, ugyanakkor a háttérben megjelenik a borús hang, a halál előérze-
te. Hogyan állt össze az előadás anyaga a Radnóti-életműből?

Már középiskolás koromban megszerettem Radnóti költészetét. Hatvanban azon a cukorgyár felé vezető úton jártam az iskolába, amerre Radnóti és munkaszolgálatos társai meneteltek. Részt vettem egy róla szóló tanulmányi versenyen, amelynek témája az idill és a halál volt a költő verseiben. Ez a két kifejezés, ezeknek a hangulata meghatározó költészetében. Még a legidillibb alkotásokban is egyszerre jelenik meg

a gyönyörűség és a halál előérzete, amely végül sorsszerűen bekövetkezett.

Amikor tagozatvezető lettem az Akadémián, elhatároztam, hogy valamiképpen megjelenítem a lelkembe záródott Radnóti-emlékeket és érzéseket; igyekszem megmutatni valamit mindabból, ami bennem él ebből a fájdalom születe szépségből, ebből a letisztult és őszinte világból. A fájdalom, a szörnyű körülmények – a kagyló hasonlatával – csodálatosan szép gyöngyöt hoztak létre, az abdai tömegsírban megtalált Bori noteszt, Radnóti legszebb verseit.

Filmrendezőként foglalkozott-e Radnóti alakjával és művészetével?

Nem, de hatása érződik a munkásságomon. A Radnótinál említett letisztultság talán jellemző dokumentum- és játékfilmjeimre. Engem a vidék és a határon túli magyarság filmrendezőjének neveznek. Emberi sorsokat és lelkeket szerettem volna megmutatni, és Radnóti Miklós, **JÓZSEF ATTILA**, valamint mások költészete meghatározta filmjeim alaphangját.

Az előadás a Bori notesz verseit viszi színpadra?

Az erőltetett menet, az utolsó hónapok, hetek, napok, órák és percek krónikáját alkalmazzuk színpadra és filmre. Annak idején **CSERE PÉTER** kriminológussal készítettük a **TISZA ISTVÁN** meggyilkolásáról szóló filmünket. Felajánlotta nekem a Radnóti halálával kapcsolatos ismereteit. Többször szerepel a filmbejátszásokban, név szerint megnevezi Radnóti gyilkosait, **TÁLAS ANDRÁS** őrmestert és azt az alezredest, aki megkeserítette a munkaszolgálatosok egyébként is nehéz életét. Alkotótársaimmal, **JÁSZTER BEÁTÁVAL** és **BECSE TAMÁS** operatőr-vágóval azt a rettenetes világot kívánjuk megidézni, amelyet Radnóti számára saját versei és a Gyarmati Fanni iránt érzett szerelem tudott csak valamelyest elviselhetővé tenni. Az utolsó napok félelmetes világát Kőszegi Ábel Töredék című, Radnóti utolsó hónapjainak krónikáját nyújtó könyvéből vett részletekkel illusztráljuk. Elhangzanak Fanni *Naplójának* részletei is. Elsősorban azok, amelyekben a feleség leírja Radnóti holttestének abdai azonosítását a háború után, majd, amikor hazamegy és kézbe veszi a sírból előkerült rekvizitumokat, a Bori noteszt, az ő kislánykori fényképét, Radnóti édesanyjának a fotóját, a költő gyermekkori imájának szövegét. Mások előtt nem sír, de amikor egyedül marad, azt írja: „vinnyogva sírtam”.

Több művészeti ág találkozik az előadásban.

Multimédiás műsort állítottunk össze. Filmet forgattunk, és kiváló prózai, valamint énekes művészeket kértünk fel. **VECSEI H. MIKLÓS** személyesíti meg a költő alakját. Gyarmati Fannit az előadás dramaturgja, a kiváló versmondó, Jászter Beáta kelti életre. Tőle halljuk Fanni *Naplójának* részleteit, és elmond néhány hozzá írt verset. Mögötte áll három grácia, akik ugyancsak Fanni szerepében tűnnek fel. **FARAGÓ BÉLA** gyönyörű zenéket írt Radnóti verseire, ezek hangzanak el **BREINICH BEÁTA** szoprán énekesnő előadásában. **KIRKÓSA TÜNDE** csellón, **BECZNER BARBARA**, a film- és fotótagozat művészeti titkára pedig hegedűn kíséri.

Közben a vásznon filmjelenetek és képek követik egymást. Ezek szélesebb történelmi összefüggésekbe helyezik Radnóti költői világát. A Magyar Tudományos Akadémia több mint száz Radnóti- és Gyarmati Fanni-fotót bocsájtott rendelkezé-

sünkre. Csere Péter segítségével filmen kísérjük végig a költő útját Szentkirályszabadjától Abdáig. Bor és a vad szerbiai hegyek légervilága pedig fotókon elevenedik meg. A film elvezet bennünket az abdai töltésen át az egykori tömegsírhoz, látjuk a Radnóti-emlékművet, a pannonhalmi apátság téglagyárát, ahol a munkaszolgálatosok megszálltak... Közben olyan képeket vetítünk, amelyekkel érzékeltetjük azt a rettenetes fáradtságot, amely a munkaszolgálatosokat hatalmába kerítette, és azt a kíméletlenséget, amellyel nyugat felé hajtották őket, nyomukban, olykor csak kilométer távolságban a szovjet csapatokkal. A náci és a magyar keretlegények maguk is féltek, és a kegyetlenségek – ahogyan Kőszegi Ábel könyvében rámutat – ebből is adódtak.

A filmes részletek váltakoznak a színpadi megszólalásokkal.

Amikor például **KŐSZEGI ÁKOS** színművész az utolsó napok krónikáját mondja Kőszegi Ábel könyve alapján (a nevek hasonlósága a véletlen műve), akkor is váltakoznak a filmbejátszások a színpadi megszólalásokkal. Elsősorban a „búvó otthoni táj”-at idéző verseknél hangzik fel a zenei kíséret; Radnóti az emlékeibe menekül, és Fanni képe, szeretete az egyetlen kapaszkodó számára. Fannihoz fűződő kapcsolata több a szerelemnél, tiszta, őszinte szeretet volt. A kettőjük közötti kapcsolat szépsége ragyog fel ebben a pokolban. Ez a fény világít át a dantei poklon, és élteti Radnótit az utolsó pillanatig.

Gyarmati Fanni és Radnóti Miklós
FOTÓK: MTA Könyvtár és Információs Központ

Pécsi Györgyi
Szilágyi István író
mulandóval birkózó
örökkévalójáról

A végzet sakkjátszmái

| BORBÉLY LÁSZLÓ

▲ Szilágyi István Kossuth-díjas író, a nemzet művésze és Pécsi Györgyi az Ünnepi Könyvhétén

Partium és Erdély mindig bővelkedett írótehetségekben. Zilahról az ott diákoskodó Ady Endre neve mellett immáron Szilágyi István (1938–2024) neve is eszébe juthat az olvasóknak. Abban, hogy a márciusban elhunyt alkotó az írott szó erején keresztül a megmaradás és építkezés, az értékteremtés példajaként újfent a köztudatba került, kulcsszerepe van a Magyar Művészeti Akadémiának. Az életmű újbóli kiadását kezdeményező és a *Közelképek írókról* sorozatban megjelent monográfiát gondozó MMA Kiadó korábbi ügyvezetőjével, Pécsi Györgyi kritikussal, irodalomtörténésszel, a közttestület elnökségi tagjával az október 8-i Szilágyi István-émlékkonferencia kapcsán beszélgettünk.

Mielőtt a Házsongárdi temetőbe utolsó útjára kísérték Szilágyi Istvánt, ön búcsúbeszédében kiemelte, hogy „szívéből született hősei beleszületnek sorsukba, az író pedig hagyja hőseit a maguk természete szerint cselekedni. Fölfoghatatlan erők tologatják őket a végzet sakkjátszmájában – s ők ebben a pusztulással fenyegető játszmában azzal a létbizalommal küzdenek mégis, hogy tán nincs minden lap cinkelve.” Mennyire volt hiánypótló vállalkozás az életmű újabb kiadása mellett a *Zárványidő* című portréfilm elkészülte, illetve Márkus Béla irodalomtörténész felkérése a monográfia megírására? Sikeresen ezáltal Szilágyi Istvánt, az MMA néhai tagját méltó helyére emelni a szépirodalmi kánonban?

Amikor 1975-ben megjelent a *Kő hull apadó kútba* című regénye, szinte azonnal a „helyére került” az író, amit a 2001-es *Hollóidő* megerősített – a legkülönbözőbb ízlésű szakmai körökben egyöntetűen a legmagasabb e két regény megítélése azóta is, és örömmel mondhatom, hogy szélesebb olvasói körökben is népszerűek. Valóban ez a két regény az életmű –

és a magyar széppróza – csúcsteljesítménye. Az MMA szellemisége, az értékmentés, értékörzés, értékközvetítés jegyében indítottuk el Szilágyi életműsorozatának a kiadását (eddig hat kötet), mellyel az is célunk volt, hogy e nagy formátumú író kitűnő, kötetben meg nem jelent elbeszéléseire, esszéire, publicisztikájára is föl hívjuk a figyelmet. Az *Agancsbozót* (1990) című regényének újrakiadása például önmagában is élénk szakmai visszhangot, számos új értelmezést hívott életre. Nagyon nagy örömünk, hogy mi adhattuk ki az író utolsó, fiókban tartott történelmi nagyregényét, a *Messze túl a láthatáron*-t, az idei könyvhétre pedig a nyolcvanas években írt, *Az emlékezés göröngyein* című, szintén fiókban tartott társadalmi nagyregényét, mindkettőt MÁRKUS BÉLA avatott szöveggondozásában. Ezek a kiadások, s különösen e két utóbbi regény ártrendez, árnyalja az életműről kialakult képet, s ehhez szeretnénk a Szilágyi István-konferenciával hozzájárulni.

Van olyan kritikus, irodalmár kolléga, akinek önnel együtt hálásak lehetünk az életmű fókuszba helyezéséért?

Nagyon sok irodalmárt foglalkoztat Szilágyi szépprózája. Mindenekelőtt Márkus Bélát, a debreceni egyetem professzorát kell említenem, aki a pálya indulásától kíséri figyelemmel az életművet, aztán ÁCS MARGITOT, GRÓH GÁSPÁRT, Cs. NAGY IBOLYÁT, ALEXA KÁROLYT, THOMKA BEÁTÁT, SZIRÁK PÉTERT, MASZÁROVICS ÁGNEST, meg persze másik monográfiáját, MESTER BÉLÁT, továbbá a debreceni és a kolozsvári egyetem szellemi műhelyét... Én leginkább az életműkiadást szorgalmaztam, és bízom abban, hogy az MMA Kiadó új vezetése folytatja ezt a szép sorozatot.

Van esély megkedveltetni írói munkásságát újabb és újabb olvasókkal, fiatal bölcsészekkel? Mennyire keresettek a kötetei?

Esély akkor van, ha megteremtjük az esélyt. Egy ilyen nagy formátumú író életművének, meg a magyar irodalom alapértékeinek, folyamatosan elérhetőeknek kellene lenniük nemcsak a könyvtárakban, de a könyvesboltokban is. A minőségi irodalom nem parizer, nem jár le a szavatossága, nem best-seller, hogy két hónap alatt ki kell pörgetni a könyvkeresdelemből. Fokozatosan épül be a nemzeti kultúrába, az olvasói élménykörbe. Szomorúan látom, hogy iskolai könyvtárakat is bezárnak, fől számolnak, mert szükség van még egy tanteremre (könyvet meg amúgy is egyre kevesebben olvasnak, ugye...?). Igen, olvassák Szilágyi Istvánt fiatal bölcsészek és nem bölcsészek, már azok, akik igényes, minőségi irodalmat olvasnak.

Melyik a legkedvesebb műve Szilágyi Istvántól? Melyiket ajánlaná első olvasásra azoknak, akik most ismerkednének munkásságával?

Elsőre mindenképpen a *Kő hull apadó kútba* regényt ajánlanám: egy jajdoni (zilahi) módos tímárlány, Szendy Ilka szerelme tragédiába torkollik a múlt század elején (a művet félelmetesen pontos és szuggesztív lélektani ábrázolása miatt Németh László Gyászával rokonítják). Mindig az a legkedvesebb, amit éppen olvasok, most éppen a posztumusz *Az emlékezés göröngyein* című realista társadalmi regény egy huszadik századi ellen-Szendy Ilkáról és a hosszú huszadik századi erdélyi munkás világról.

Az emlékkonferencián tartott előadása Szilágyi István sors- és helyzetértelmező prózáinak kivételes voltára hívta fel a figyelmet, külön tekintettel a romániai magyar írói társadalom és a diktatúra viszonyára. Szilágyi István életében hogyan állt ezzel a kérdéssel? Az 1989-es decemberi fordulatig a közélettől, hangos vitáktól korábban magát távol tartó, a szépíráshoz és lapszerkesz-

Márkus Béla irodalomtörténész, Szilágyi István író és Fekete Vince költő beszélget

*S hagyni, csak hadd birkózzék
a mulandóval az örökkévaló*

tésbe belefeledkezni látszó író addig nem ismert nyíltsággal, szenvedélyességgel, aggodalommal és elemző intellektussal két vitairat-sorozatban is hozzászól a romániai rendszerváltozáshoz, a demokratikus átalakulás reményétől a kisebbségi magyarság újra csak reménytelen helyzetéig. Az 1990-es év közéleti, politikai történéseit elemző, értelmező *Krónika* sorozata – meggyőződésem, hogy – a magyar sorskérdéseket föl vállaló legkiválóbb szellemi nagyságainkéhoz mérhető: NÉMETH LÁSZLÓHOZ, BIBÓ ISTVÁNHOZ, ILLYÉS GYULÁHOZ, SZABÓ ZOLTÁNHOZ.

Szilágyi István Fekete Vincének egyszer azt mondta: „egy nyugalmazott szarvasbogárpásztor vagyok.” Segítene ezt értelmezni?

Az érvényes metaforákat, szimbólumokat, költői képeket nem tudjuk lefordítani, okoskodhatunk, de valamennyi sejtelmesség, titokzatosság mindig rejtve marad. De lássuk, no: a nyugalmazott ember szabad ember, kilépett a hierarchiából, lehulltak külső kötelezettségei, és megteheti, hogy magát a létet, a teremtetést szemlélje. „S hagyni, csak hadd birkózzék a mulandóval az örökkévaló.” (*Higgyünk a csodában?*)

Tanítás és lelki gazdagodás

GÓZON ÁKOS

Ilia Mihály a tápai gyökerekről, a klasszikussá vált tanítványokról, a szegedi irodalomról

Főleg egyetemistáknak szeret előadni, de mivel tanár, s szeret tanítani, ez lett az életpályája, ezért jelen van minden olyan helyen, ahol tanítani lehet és kell. Dr. Ilia Mihály irodalomtörténész június 21-én vette át a Magyar Művészeti Akadémia Életműdíját a Pesti Vigadóban. Az Alföldhöz, kiváltképpen Tápéhoz ezer szállal kötődő irodalmárral, számos író és szerkesztő szellemi gondviselőjével, nevelőjével az elismerés kapcsán beszélgettünk.

Mi a titka annak, hogy minden generációt egyaránt képes meg-szólítani?

Nem idegen tőlem, hogy különféle korosztályokhoz, különböző hangvétellel szóljak. Megszoktam ezt a sokszínűséget, ugyanis falusi iskolába jártam, elemi népiskolába, ahol több évfolyam tanult együtt. A tanáraink tanítók vagy kántortanítók voltak, akik egy órán belül különféle korosztályokhoz beszéltek, sőt, még énekeltek is. Megtanultam: ha azt szeretném, hogy a fiatalabbak is megértsenek, ne legyek fellengzős, hanem inkább egyszerű és szemléletes nyelvet használjak. Ezt a tudást aztán magammal vittem a tanyavilági elemi népiskolától a szegedi tudományegyetemig. Szegeden jártam középiskolába, természetes volt számomra, hogy ugyanott, a Tisza partján tanuljak tovább. Szerencsém volt, az egyetemen olyan tanár példaképeim voltak, akik még a régi kolozsvári egyetemről jöttek át. Akkor fogalmazódott meg bennem a folytonosság parancsa: az idős, szeretett tanáraink munkásságát nekem kell folytatnom!

Ez az akkor tehát, ami a tanításhoz vezette el önt – de mi az, ami egy életre szóloán Szegedhez kapcsolta?

Tápén születtem, a család és a rokonság tápai most is. Szeged közel feküdt hozzánk, kicsi gyerekkoromtól bejártam a városba a szüleimmel vagy az idősebb unokatestvéreimmel. Számomra Szeged jelentette a várost, amit azonnal megszerettem: a piacot, a vásárt, a cirkuszt, a mozit, szóval minden Szegedhez kötött, nem akartam elmozdulni máshova egész életemben. De szívemben megmaradtam tápainak is – az a szülőfalum, nagyon közel van, sokáig gyalog jártam a két település között. Az Alföld e vidékéhez kötött és köt minden, sosem tudtam elképzelni, hogy máshova menjek.

És mi vezette az irodalomhoz?

Az irodalomhoz az egyetem, elsősorban az ottani kiváló irodalomtanárok. 1957-ben végeztem az egyetemen. Az előző évben, 1956-ban sok tanárunk külföldre ment, de voltak, akiket fegyelmeivel elbocsátottak, vagy fegyelmi eljárás alatt

álltak, ezért akkor az ígéretesebb végzős hallgatók közül néhányunkat behívtak tanítani. Kezdetben a régi magyar irodalom oktatására osztottak be, bár én főként a modern magyar irodalommal szerettem volna foglalkozni. De végigtanítottam a teljes magyar irodalmat, a kezdetektől a XX. századból. Nagyon szerettem tanítani, és talán ennek is lett az az eredménye, hogy a tanítványaim közül nagyon sokan lettek irodalomtörténészek, sokan egyetemre kerültek. S ami a legnagyobb élmény volt számomra: volt tíz olyan esztendő, egy csodálatos hullám, amikor a tanítványaim közül nagyon sokan lettek írók. **BAKA ISTVÁNTÓL ZALÁN TIBORIG, FÜZI LÁSZLÓTÓL CSAPODY MIKLÓSIG** sok olyan alkotót említhetnék, aki ma a közép- vagy idősebb nemzedékbe tartozik, vagy akár klasszikussá vált. Írók, szerkesztők lettek – és engem büszkeséggel töltött el, hogy őket taníthattam. Később azután, amikor a III/III-as iratanyagaimat megkaptam, akkor láttam, hogy ez az egyik legnagyobb bünyöm volt...

Az, hogy ennyire szerették a tanítványok...?

Azt rótták fel nekem a rólam jelentők, hogy rendkívül informatív voltam a beszélgetésekben. Mindig nyitottan vártam a diákjaim megnyilatkozását, véleményét, s én sem rejtettem véka alá a magamét. Amiben tudtam, segítettem őket: publikálásban, szakdolgozatuk elkészítésében s a szomszédos országok magyar irodalmával való kapcsolattartásban. Útnak indítottam őket Erdélybe, Délvidékre, Felvidékre. Könyveket vittek, folyóiratokat, kéziratot hoztak. Amikor szerkesztőként dolgoztam a *Tiszatáj*nál, akkor ezek az utazó egyetemi hallgatók voltak az én kéziratbeszerzőim. Minden évben augusztus-szeptember tájára esett a munka dandárja, mert kezdődött a tanév, és kellett tankönyv – olyan tankönyv, amelyet otthon használnak a gyerekek, és nem hivatalosan, az iskolában... Számomra ennek a kitűnő író-irodalomtörténész generációnak, hullámnak a tanítása nagy sikert jelentett, és egyben lelki gazdagodást, hogy őket taníthattam.

A határon túli magyar irodalom kutatása és tanítása mellett, úgy tudom, a szegedi irodalmi élet is a szívéhez nőtt – létezik olyan, hogy szegedi irodalom?

Igen. A szegedi irodalom speciális irodalom. A város az árvízkor elpusztult 1879-ben. Újjáépítették óriási nemzetközi támogatással. Az árvíz előtt – leszámítva **DUGONICS ANDRÁS** életművét, valamint néhány, innen európai tanulmányokra indult diákot – Szegednek nem volt igazán irodalma. Viszont az árvíz után az újjáépülő város hirtelen szellemi értelemben is megújult. Míg a városkép újjászülése főként nemzetközi segítséggel történt, addig ezt a hirtelen szellemi felbuzdulást a város saját magának, a saját polgárainak köszönhetette. Nem véletlen, hogy például **MIKSZÁTHOT** is e városba küldik, amikor a családi bajai megszorodnak. Ez volt a XIX. század végi, XX. század eleji nagy szegedi kor-

FOTÓ: MTI Kovács Tamás

szak, amikor feltűnt **JUHÁSZ GYULA**, aki aztán e településen fedezi fel **JÓZSEF ATTILÁT**, amikor Makóról bejön a városba diákként, és megmutatja neki a verseit, s Juhász Gyula előszót ír az első kötetéhez. Az sem véletlen, hogy **RADNÓTI MIKLÓS** Szegedre jött tanulni, ahol rokonai éltek, de igazából az egész város szellemi közege befogadta. Arra pedig büszke vagyok, hogy ez a gárda, amelyik a XX. században a szegedi irodalmat jelentette, nagyon szerette Tápét, az én szülőfalumat – természetesen az a két nagyon jelentős író is, akiket ma ritkábban emlegetnek: **TÖMÖRKÉNY** és **MÓRA**. Kijártak oda, sokat írtak róla, a falu hagyományos paraszti közössége és a város polgárosodott közege találkozott, hatott egymásra, amiért az írók, költők nagyon szerették Tápét.

Min dolgozik mostanában?

Rendezgettem a levelezésemet, borzasztó nagy levelezésem van, mert az én időmben számítógép még nem volt, vagy legalábbis nem terjedt el, a telefon pedig nem alkalmas arra, hogy irodalmi kapcsolatokat tartsunk. Ezért levelezéssel életem az irodalmi közéletemet. Ezt próbálok rendezgetni. Ugyanakkor nem akarok visszaemlékezést írni. Az mindig torzító, mert elfogult az ember, öngazolást ír. A levelezés viszont megmarad, és valamelyik könyvtár talán hasznosíthatja majd.

A szatmári polgár

Banner Zoltán a megmaradás missziójáról, a román hatóságok által lepecsételt rádióról és az erdélyi magyarság művészetéről

TÓTH IDA

Sokoldalú alkotó, írásaiban, tévé- és rádiószerepléseiben számos jeles képzőművészünk életművének méltatója, elemzője, előadóművészként pedig hat évtizede rendszeres fellépője a hazai és külföldi pódiumoknak. A Pesti Vigadóban a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díjában június 21-én részesült Banner Zoltán kilencvenkét évesen is aktív résztvevője a művészeti életnek.

Kutatási területe a XX. századi és a kortárs magyar művészet, különös tekintettel az erdélyi magyar, valamint a Békés vármegyei régió művészetére. Több mint ezer tanulmány, cikk, katalógus-előszó szerzője, rádió- és tévéműsorok szerkesztője, szereplője. Szép számú kitüntetései között – Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt (2004), Szervátiusz Jenő-díj (2005), a Magyar Érdemrend lovagkeresztje (2012), a Magyar Érdemrend tisztikeresztje (2022) stb. – mit jelent a most átvett MMA-díj Banner Zoltánnak?

Ez a díj olyan posztamens, ahonnan magasabbról kiálthatom világgá az igazságom. Az én igazságom pedig az erdélyi magyar művészet igazsága: a megőrzés és a megmaradás missziója. Hosszúra nyúlt életemben – egy hónap múlva betöltöm a kilencvenkettőt – azért dolgoztam, hogy láthatóvá tegyem az egyébként vizuális művészetet: Trianon határai miatt ugyanis mi láthatatlanokká váltunk. Nemcsak a világ, hanem némiképpen az anyaország, Magyarország számára is. Ám a Trianon pillanatában 2,5 millió – sajnos a legutóbbi népszámlálás alapján már csak egymillió – nemzetiségű olyan autonóm művészeti kultúrát hozott létre az elmúlt

száz évben, ami páratlan Európában. Nincs még egy 2,5 millió közösség ebben a térségben, amely a színház, a zene, a képzőművészet, az irodalom és a népművészet terén olyan eredményeket, műveket és olyan szellemiséget, művészeti életet tudott volna felmutatni szabadon – nem úgy, mint mi Trianon után –, mint az erdélyi magyarság. Ennek a hatalmas művészeti birodalomnak a legszorgalmasabb krónikása és követője voltam az elmúlt évtizedekben.

Fő művének Az erdélyi magyar művészet a XX. században című, 1990-ben megjelent munkáját tekinti. Szatmárnémeti, a szülőhely meghatározta kutatásainak irányát?

A gyermek- és a kamaszkor érzékenysége mindent fölszippant, hiszen nemcsak a családból merítjük az élethez szükséges energiát, hanem a tájból, a természeti és épített környezetből is. Szatmár élénk életű város volt, amikor Erdélyt elcsatolták Magyarországtól Romániához 1920-ban. Filharmóniája, színháza, több énekara, kórusa is volt, és jó ipara... Hogy mit veszített vele az anyaország, azt a legnagyobb vesztes, a szatmári polgár tudta igazán: hihetetlen volt, hogy a 99 szá-

zalékban magyar lakosságú város egyik pillanatról a másikra Romániáé lett. Én ezt a pillanatot nem éltem meg: tizenkét évvel születtem a trianoni békeszerződés után, 1932-ben, de még gyerekfejjel emlékszem arra, ahogyan anyám a román hatóságok által lepecsételt rádió hátsó borítójának egy nyílásán keresztül a kötőtűvel kereste és meg tudta nyitni a budapesti adót! Így hallgattuk azoknak a tárgyalásoknak az eredményeit, amelyek a második bécsi döntésben csúcsosodtak ki. 1940-ben visszakerültünk négy évre Magyarországra. Esmélésem tulajdonképpen a „kis magyar világban” kezdődött, és a második világháború után folytatódott csodálatos iskolához és tanáregyenységekhöz kapcsolódva.

PAPP AURÉL apám rajztanára volt, ugyanakkor a nagybányai festőiskola egyik utolsó tagja, aki aztán Felsőbányán nyitott művésztabort. A hely szelleme tehát meghatározó. Már kisgyerekként hatásosan tudtam kifejezni, megjeleníteni a költeményeket,

így leghamarább lettem versmondó. Később Papp Aurélnál fölfedeztem a képzőművészeti alkotások titkait, és tizenöt éves korom óta írok verseket. Mind a három pályám Szatmáron kezdődött, ez az a kisváros, ahol európai polgárrá tudtam magamat művelni. A kisvárosoknak pontosan ez az előnye: az ott élők soha nem veszítik el identitásukat, megmarad közelségük a tájjal, a környező világgal, a földdel, a gyökereikkel. Nos, ilyen volt egykor Szatmár, ahol mindannyian, minden idegszálunkkal többre vágytunk: Kolozsvárra. Mert az volt nekünk Erdély fővárosa! Kolozsvárra eljutni, és bejutni a Bolyai Tudományegyetemre, ez volt az én célom is. Ha fához hasonlítom az emberi életet, elmondhatom: gyökereim Szatmárba nyúlnak, a törzsem Kolozsvár, mert ott váltam művészettörténész szakemberre, és a lombzat Békéscsaba. 1988-ban, 56 éves koromban települtem át Békéscsabára – akkor még nem látszott az „alagút vége”, álmomban sem gondoltam volna, hogy másfél év múlva kitör a forradalom...

Miért éppen Békéscsabán telepedett le?

A Banner család Bajorországból jött a XVIII. században a törökök által elnéptelentített vidékre, szépapám Székudvarra – ma románul Socodor – települt, dédapám a Wenckheim-kastély uradalmi intézője volt Ókígyóson – ma Szabadkígyós a Békéscsabától nyolc kilométerre fekvő település neve. Nagypám Békésen született, én Békéscsabáról kaptam meghívást, amikor elkezdtem tervezni az áttelepülést Romániából. Nemzeti színű szalaggal átkötött kenyérrel fogadott a helyi közösség. A békéscsabai Munkácsy Mihály

A Teremtő talán azért tervezte ilyen hosszúra az életemet, hogy el tudjam végezni a rám bízott feladatot.

Múzeum főmuzeológusaként dolgoztam 1999-ig, de Erdély művészettörténetének írása a mai napig kitölti az életemet. Még ebben az évben megjelenik a monográfiám **DEÁK FERENC** grafikusművészről, aki meghatározta a Kriterion-könyvek arculatát a II. világháború utáni Erdélyben. Áprilisban a székelyföldi Sepsiszentgyörgyön jártam, és megnyitottam a **TÓTH LÁSZLÓ** és **T. SZÜCS ILONA** művészpár életmű-kiállítását – a tárlat katalógusának bevezető tanulmányát is én írtam –, ezen a héten pedig a Körös Irodalmi Társaság könyvhétzáró ülésén felolvastam a békéscsabai Bárka folyóirat legújabb számában megjelent verseimet. A Teremtő talán azért tervezte ilyen hosszúra az életemet, hogy el tudjam végezni a rám bízott feladatot.

Banner Zoltán átveszi a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díját Turi Attila elnöktől

Egy életen át a közösségekért

Vattay Dénes a népművelés megújításáról, Kováts Flóriánról, a helyi szokások ismeretéről

WITTMER-BESZE ERIKA

Nem tartja romantikusnak, hogy a Fasori Evangélikus Gimnáziumból haza kellett térnie Zalaszentgrótra, hiszen „csak” annyi oka volt, hogy az intézményt erőszakkal bezárták. Egész pályája, élete a közösség-szervezés körül telt. Alapítója, építője a zalaszentgróti művelődési háznak, s megalkuvás nélkül vezette azt 1993-ig. A Pesti Vigadóban a Magyar Művészeti Akadémia Kováts Flórián-émlékérmével június 21-én elismert Vattay Dénes egyike azoknak, akik még ismerték s együtt is dolgoztak a köztestület egykori, első titkárával.

Hogyan fogadta az elismerést?

Először meglepődtem. Én 2011 óta már nem dolgozom ebben a körben, korábban követtem az akadémia életét, különösen abban az időben, amikor köztestületté alakulhatott. A kezdetektől részt vettem ezekben a folyamatokban. A Népművelési Intézet Művelődési Osztályán egy szakmai kollégiumba tartoztunk **MAKOVECZ IMRÉVEL** és **KOVÁTS FLÓRIÁNNAL**. Emlékszem azokra az időkre, amikor Flóri tevékenysége elkezdődött, még az egyesületben, és a betegség idejére is emlékszem. Nagyon boldog voltam, amikor megkaptam az értesítést, hogy a fölterjesztést elfogadta a köztestület. Aztán természetesen a családomnak is elmondtam, a hitvesemmel együtt örültek.

”
Meg kell ismerni azt a közeget, ahova kerül, a település, az ott lakók múltját.

Mire emlékszik legszívesebben abból a munkából, amelyet Zalaszentgróton és másutt a közösségért vállalt? Van-e a mai napig meghatározó élménye?

Büszke vagyok arra, hogy a népművelés megújításáért több kísérletben is részt vettem odahaza. És ezek a kísérletek sikeresek voltak. Nem központi helyről várt utasítások szerint szerveződött a művelődési ház munkája, hanem az ott élő emberek igényei szerint alakultak ki a programok. Az ottani tudás közösségi tudássá válásának köszönhetően jöttek létre szakkörök, klubok, egyesületek. Aztán nagyon szívesen emlékszem a városi televízió megalapítására, ami egy elég zürös időszakban történt. A rendszerváltást követően a helyi pártok küzdöttek a televízió programjának a befolyásolásáért, aminek próbáltam ellenállni, végül el is vették tőlem, de természetesen a mai napig működik. Örömmel gondolok vissza a Főzőférfiak Társaságának a megalakulására. Ez egy ürügy volt, olyan férfiak gyülekeztek, akiknek valamilyen közülük volt a gasztronómiához, de valójában közéleti klubot alakítottak.

Emlékszem a képzőművészeti kiállításokra, kitűnő színházi programokra. Ifjúsági bérletet kínáltunk a Metró, az Omega, az LGT zenekarok fellépésével. Az Életemről, munkámról című sorozatban olyan sportolókat láttunk vendégül, mint a kenus **WICHMANN TAMÁS** vagy az öttusa-világbajnok **BALCZÓ ANDRÁS**. Kiváló művészek léptek fel, **MENSÁROS LÁSZLÓ**, **BESSENYEI FERENC**, **PSOTA IRÉN**, **RUTTKAI ÉVA**, **LATINOVITS ZOLTÁN**, **DARVAS IVÁN**.

Jó felidézni, hogy a Közösségszolgálat Alapítvány munkatársaként résztvevője voltam olyan egyesületek megalakításának, mint a Civil Községi Házak Magyarországi Egyesülete, vagy egy önkormányzati szövetségnek voltam ügyvezető titkára, amely aztán egy brüsszeli ernyőszervezet tagja lett.

A Közösségfejlesztők Egyesületét tizenegyen alapítottuk 1984-ben, aztán egy időben a Zala Megyei Népművelők Egyesületének elnöke voltam Flóri után.

Mit gondol, nehezebb lenne ma megszervezni egy művelődési házat egészen a kezdetektől, mint akkor, amikor ön kezdte Zalaszentgróton?

Tulajdonképpen azt hiszem, hogy sokkal könnyebb, mint akkor. Sok mindenben mást kéne csinálni. A mi munkánk – nemcsak én csináltam ezt egyedül az országban, hanem nagyon sokan – a kultúra közvetítése. A kultúrák közvetítése nagyon fontos, de nem elsődleges. Zalaszentgróton rengetegen foglalkoznak szőlészettel, az oltvány-előállításról a borkészítésig. Sikertől őket bevonni egy szakkörbe, ahová szakembert lehetett hívni, együtt rendeltük meg a növényvédő szereket. Elvittük őket Franciaországba megtanulni azt, hogyan lehet vegyszerek nélkül is kitűnő bort előállítani.

Most ezek a feladatok még szükségesebbek, hogy közösségek jöjjenek létre. Nem biztos, hogy elsősorban táncolni vagy zenélni kell, hanem legyen olyan közéleti hely, ahol meg lehet vitatni azokat a kérdéseket, amelyeket az emberek egymás között az utcán, a boltban vagy családi körben beszélnek meg, és nincs visszhangjuk.

Ha ma egy fiatal megkérdezné, hogyan kell nekikezdeni a közösség-szervezésnek, mit mondana neki?

Meg kell ismerni azt a közeget, ahova kerül, a település, az ott lakók múltját. Milyen volt az elmúlt időszakban, milyen közösségekben éltek, milyen igényeik vannak az embereknek. Alapvetően azt a tanácsot adnám, hogy a helyi szokásokra, életmódra építse a programját. Semmiképp ne várjon más-honnan érkező javaslatokat. Akkor lesz sikeres.

Turi Attila elnök átadja a Kováts Flórián-émlékérmét Vattay Dénesnek

Schrammel Imre a Magyar Művészeti Akadémia nagydíjasa

„...megszólalnak a hegedűk, kezdődik a bál, különös hangulatokkal teli”

Június 21-én a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíjában részesült Schrammel Imre Kossuth-díjas keramikus-szobrászművész, a nemzet művésze. Az alkotóművészt méltató laudáció kiemelte: Schrammel Imre összetett, a magyar kerámiaművészetet gazdagító alkotói, művészetnevelői, művészetszervezői, művészetképviselési tevékenysége a mai napig meghatározó.

Műveinek együttese a korai hollóházi tárgytól a konstruktív alakzatokon, a fegyverrel átlőtt-roncsolt szabályos plasztikákon, a madártetem-maradványok kompozícióin, a mitológiai és bibliai alakok fájdalmasan deformált alakjain át a karneváli, tündöklő színekben játszó mázas porcelánfigurákig, majd a csendélet-plasztikáig és az állatszobrokig ível. A kitüntetett a budapesti Magyar Iparművészeti Főiskola mellett Pécsen is tanítványok százait készítette fel és indította el a művészpályán. SCHRAMMEL IMRE 1992-ben huszonegy társával együtt alapító tagja volt a Makovecz Imre vezette Magyar Művészeti Akadémia társadalmi szervezetnek.

„Meg vagyok hatva, hogy ezt a nagy megtiszteltetést a művészársaimtól kaptam. Erre igazán büszke lehetek” – tolmácsolta SZUNYOGHY ANDRÁS festő- és grafikusművész, az MMA rendes tagja Schrammel Imre szavait a díjátadón. – A II. világháborút követően a szilikátok robbanásszerű fejlődése a művészetelmélet felfogását is megváltoztatta, ezért szükségesnek tartottam naplószerűen leírni, lerajzolni a mindenkor aktuális helyzetet. Most ezeknek a naplóimnak a rendezésével foglalkozom. Negyven év anyaga jött össze 1984-től napjainkig: harminchat kötetbe rögzítettem mindazt, amit ebben az ellentmondásokkal és váratlan fordulatokkal teli időszakban megéltem.”

„Schrammel az 1990-es évek végén ismét merészet és különlegeset alkot – írja KERNÁCS GABRIELLA a művészről szóló pályaképében –, fölépteti a herendi színpadra a porcelánszerű-

séget magát: a *Karneváli figurákat*. Vázlatok sorában gondolkodik róluk: arasznyi kis csodák ezek, zöld maszkos maszkos, fehér fodros lebegés az egyik, arany-ezüst kockás bohócruhában a másik, titokzatos fehér arca a kétágú, arany-ezüst sapka alatt valódi még, vagy már álarc? GILLES, WATTEAU fehér bohóca pózában áll az aranymaszkos harmadik, ruháján színes rombuszok, virágok táncolnak...

A vázlatok, a hangolás után a nagyobb figurák, megszólalnak a hegedűk, kezdődik a bál, különös hangulatokkal teli. A figurák némelyike bő ruhába burkolódik. Schrammel valódi selymekbe öltözteti őket, a valódi textilről készít öntvényt – a 20. század egyik szobrászgesztusa ez –, talán ettől van az a furcsa hullámzás körülöttük, mintha nem volna testük, és mégis van, ettől bábszerű, stilizált a mozgásuk. Titok leng körülöttük, arcuk nincs, maszkot hordanak.”

MMA.HU

Turi Attila elnök átadja az elismerést Schrammel Imre Kossuth-díjas keramikus, szobrászművésznek, a nemzet művészenek, az MMA rendes tagjának

Szó – Szín – Játék

Interjú Oberfrank Pállal

BAKONYI PÉTER

SZÍNHÁZMŰVÉSZET

A Pesti Vigadó színházművészeti eseménye, a *Szó – Szín – Játék* sorozat lehetőséget ad a Magyarországon és a határon túl működő színházak stúdió- és kamaraszínházi produkcióinak budapesti bemutatkozására. Ezzel kapcsolatban kérdeztük Oberfrank Pál Kossuth-díjas színművészt, a Veszprémi Petőfi Színház igazgatóját, az MMA veszprémi regionális elnökét, a sorozat főszervezőjét.

Kérjük, mutassa be a *Szó – Szín – Játék* sorozatot!

A Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán vasárnapként látható előadások meghívásának legfőbb célja, hogy az említett színházak és színtársulatok sikeres, népszerű előadásai, valamint kísérleti és ritkán látható darabjai is elérhetővé váljanak a budapesti közönség számára is. A Veszprémi Petőfi Színház igazgatása mellett engem ért a megtisztelő felkérés, mint az MMA rendes tagját, hogy minden évben készítsek olyan válogatást, amely egyfajta keresztmetszetet nyújt az előző év kiemelkedő vagy valamilyen okból különleges és figyelemre méltó színházi produktumaiból.

Mióta létezik a sorozat?

ÁCS MARGIT író, az MMA rendes tagja álmodta meg, mely így az ő kezdeményezésére 2014 őszén született. A sorozat részeként azóta több mint ötven előadásra került már sor. Boldogan mondhatjuk el, hogy Magyarországon, és természetesen Budapesten is, a nyitott és színházra éhes közönség még mindig szereti ezt az utánozhatatlan, megismételhetetlen, élő és varázslatos élményt, amit a színház csodája jelent évezredek óta. És nem mellékes a miliő, a csodálatos épület, a szíves fogadtatás, a minőségi környezet sem. A jegyár is elérhető, 3000 és 4500 forint.

Ősztől mire számíthat a közönség?

A kínálat megtalálható a Pesti Vigadó honlapján és felületein, akár online is válthatóak a jegyek. Különleges volt a januári kezdés, amely Trója kiásásának nagy kalandját tárta elénk a színház eszközeivel. Októberben FRANK SINATRÁT köszönhetjük a szombathelyi Weöres Sándor Színház jóvoltából (*Nagyapám, Frank Sinatra*). LÁZÁR BALÁZS VÖRÖSMARTY MIHÁLYT idézi elénk novemberben (*Mi dolgozunk a világon?*), és az évet RAJKAI ZOLTÁN bibliai ihletű darabja, a *Tízparancsolat* zárja.

Hogyan összegezné a sorozatot az eddigi előadások nyomán?

A darabok otthona a Pesti Vigadóban a nemzet színészéről, az MMA posztumusz tiszteleti tagjáról, Sinkovits Imréről 2015-ben elnevezett 165 fős Kamaraszínpad. Az átadón FEKETE GYÖRGY, az MMA akkori elnöke reményét fejezte ki, hogy olyan előadások lesznek itt láthatóak, amelyek a színművész példamutató színházművészeti hűségének jegyében születnek. Úgy gondolom, az itt évek óta bemutatásra kerülő előadások mindig igényesek, minőségiek, valamilyen szempontból fontos tartalommal bírnak. Hűek a hely szelleméhez, és méltók a névadó nagyságához.

A nagy fővárosi zajban, a kulturális dömpingben fontos szerepe van a marketingnek, a rendelkezésre álló felületek okos kihasználásának, az állandó figyelemfelkeltésnek. A kiváló munkatársak teljesítményének köszönhetően már szépen alakulnak a telt házak. Nagy előnyünk a kivételes adottságokkal rendelkező, csodálatos épület, a remek kiszolgáló műszak és személyzet, az udvarias, emberarcú kiszolgálás, a minőségi környezet. Méltó lenni a nagy ösökhöz a magyar kulturális élet e gyöngyszemében is, ez szép és felemelő kihívás. A fővárostól távol alkotó művészek pedig hálásak, hogy egy picit jobban figyel rájuk az országos szakma és a közönség. Magyarországon kiváló alkotások és életutak ugyanis nem csak a Duna partján születnek.

SZÓ – SZÍN – JÁTÉK

Pesti Vigadó, Sinkovits Imre Kamaraszínpad

2024. 10. 27., 17.30

Nagyapám, Frank Sinatra
Zenés utazás térben és időben

2024. 11. 24., 17.30

„Mi dolgozunk a világon?”
Zenés, versszínházi előadás
Vörösmarty Mihály műveiből

2024. 12. 15., 17.30

Tízparancsolat
Rajkai Zoltán személyes előadása

A dal mindenkihez szól

Életigenlő, kortárs
magyar művek
a Pesti Vigadóban

Meláth Andrea

Kintornás dalok címmel ünnepelte a magyar dal napját a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata szeptember 14-én a Pesti Vigadóban. Ősbemutatót is hallhatott a közönség, hiszen Kovács Zoltán *Hegyeskőnél foly a patak – Három dal népi szövegekre* című műve kifejezetten erre az alkalomra született. Balga Gabriella (ének) és Szokody Anikó (zongora) előadásában csendült fel a három vidám dal.

A címadó darab, a *Kintornás dalok*, melyet MELÁTH ANDREA (ének) és VIRÁG EMESE (zongora) adott elő, TÓTH PÉTER, illetve MARTON ÁRPÁD szerzeménye: – Marton Árpád szegedi művészeti íróval régóta ismerjük egymást, sokat beszélgettünk, ezért biztos voltam benne, hogy versei tökéletesen illeszkednek a Kintornás dalok című könnyed, kicsit ledér, humoros dalciklusomhoz – mondta Tóth Péter zeneszerző, az MMA Zeneművészeti Tagozatának vezetője. – Régóta szerettem volna már ilyen félvilági, komolytalan, mégis komolyan vett művet írni! A tavalyi, egyébként nagy sikerű magyar dal napja után több akadémikus társammal egyetértettünk abban, hogy bár külön-külön nagyon szép, mély értelmű és elgondolkodtató művek hangzottak el, az együttes hatás mégis borongóssá tette az ünnepi hangversenyt. Idén tehát olyan dalokból, dalciklusokból válogattunk, amelyek életigenlők, tréfásak, és a zenének a humoros oldalát mutatják. A Kintornás dalok cím kifejezi, hogy ez a koncert mindenkihez szól, ahogy annak idején a kintornások sem válogattak: zenéltek mindenkinek, komoly és komolytalan műveket WAGNERTŐL a korabeli szanzonokig. A magyar dal napja megerősítheti bennünk azt az érzést, hogy a zene része a hétköznapiaknak.

BARTOS ERIKA gyerekeknek írt, saját kezűleg illusztrált mesekönyvei igen népszerűek: gondoljunk akár a *Bogyó és Babóca* sorozatra vagy az ismeretterjesztő, rajzos könyveire. Gyermekversei talán kevésbé ismertek. Mikor – unokái révén – NÓGRÁDI PÉTER kezébe került egy ilyen verseskötet,

Az MMA Pécsi Regionális Munkacsoportja és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottsága szeptember 13-án ünnepelte a magyar dal napját Pécsen. Az intézmény székházában köszöntőt mondott Dévényi Sándor építész, a nemzet művésze, a köztisztület pécsi regionális elnöke és Kovács L. Gábor, az MTA rendes tagja, az MTA Pécsi Területi Bizottságának elnöke.

– A program összeállításánál igyekeztem széles spektrumot lefedni a magyar dalkincs-ből: népdaloktól kezdve a romantikus operák

azonnal megragadta fantáziáját, és hamarosan öt dalból álló ciklus kerekedett belőle. A zeneszerző a játékok és állatok ábrázolásában élt a naturalisztikus zenei eszközök lehetőségeivel is, a ciklust záró *Százlábú* például 11/8-ados metrumban bokázik. Nógrádi Péter–Bartos Erika *Kifestőkönyv* című dalciklusát előadta Meláth Andrea (ének) és Virág Emese (zongora).

A magyar dal napján a közönség meghallgathatta KUTRIK BENCE és LACKFI JÁNOS *Otthonka* című dalát BALGA GABRIELLA és SZOKODY ANIKÓ zongoraművész előadásában.

Az 1990-es évek végén született Vajda János *Három dal Szöcs Géza (Virradat a víz alatt, A holnapi nap és az Éjszakai látogató)* című ciklusa, amely ismét az ősbemutató két nagyszerű művésze, Meláth Andrea és Virág Emese előadásában csendült fel.

Balga Gabriella

Tóth Péter, az MMA Zeneművészeti Tagozatának vezetője

CSEMICZKY MIKLÓS *Aprócska-dalok* című dalciklusa SELMECZI GYÖRGY 70. születésnapjára készült VÁRADY SZABOLCS verseiből. A cím pedig igazán kifejező, mivel valóban nagyon rövid kis dalok hangzottak el Meláth Andrea és Virág Emese jóvoltából.

A *Csokoládé* 2010-ben készült, és zenetörténeti hiányságot pótol, témája az édesség iránti imádat volt Balga Gabriella és Szokody Anikó előadásában.

A *vérfarkas* alapjául szolgáló verset CHRISTIAN MORGENSTERN jegyzi. MADARÁSZ IVÁN megzenésítésében igazán német nyelven kifejező, fekete humorú alkotás. Az est egyik különlegessége volt, hogy az énekest, Meláth Andreát ezúttal a zeneszerző kísérte zongorán.

GYURKOVICS TIBOR költő és DUBROVAY LÁSZLÓ zeneszerző különböző művészeti ágak képviselőiként inspirálóan hatottak egymásra, és találkozásaikból új közös művek is születtek. Így készült el a *Cantata Aquilarum* 1999-ben, majd hat évvel később az *1956* című oratórium. A magyar dal napja a *Fecske-dalok* ciklus három dalával – *Kapaszodom, Porvers, Fecske* – zárult a Pesti Vigadóban.

MMA.HU

MAGYAR DAL NAPJA PÉCSETT

és operettek részletein át egészen az értékes könnyűzenéig – nyilatkozta a műsorról előtt az est karnagya, Kertész Attila. – Takács Katalin, aki tavaly megnyerte a pécsi Kodály Népdal Maratont, népdalcsokkal érkezik. Körtési András, KÓTA-díjas zongoraművész Bartók, míg Smid Eszter, Pécsen végzett magánénekes Kodály egy művét adja elő. Kriszta Kinga és a szintén Pécsen végzett Horváth István, az Operaház magánénekesei Kodály, Erkel Ferenc és Lehár szerzeményeiből adnak ízelítőt. Fellép a neves hazai szerzők műveit megszólaltató Pécsi Nosztalgia Énekegyüttes. A program csúcspontjának ígérkezik egy ősbemutató, Dragony Tímea *Színek zengése* című darabja, amelyet Csővári Csilla Offenbach-díjas énekes ad elő Vas Bence gitárművész kíséretével. A hangversenyt igényes könnyűzenei produkció zárja: Balásy Szabolcs

játssza saját szerzeményét, a *Kinizsi imáját*, amely Szentgyörgyvári Péter szövegével tavaly nagy sikert aratott a siklósi várban.

Ahogy számos jeles kutató is megállapította, a zene meghatározó szerepet játszik az emberi életben, a test, a lélek és a szellem pallérozásában egyaránt. Óriási közösségformáló erővel bír. Ez kiváltképp fontos egy olyan világban, amely egyre inkább digitálissá válik. A magyar dal napja kiváló alkalom arra, hogy közösségben ünnepeljük a hazai zenei kultúrát, és megmutassuk annak sokszínűségét. Pécsen az is újdonság, hogy az Akadémia székházának termében tartjuk a hangversenyt, amely reményeink szerint hagyományteremtő kezdeményezéssé válik – fejezte be Kertész Attila.

MOHAY RÉKA

Szent Lukács oltalma alatt

Verebes György
az Élő magyar festészetről

LESTI ÁRPÁD

A Magyar Festészet Napja alkalmából *Élő magyar festészet* címmel látható kiállítás november 24-ig a Pesti Vigadóban. A programokról Verebes György festőművésszel, az MMA rendes tagjával, a tárlat egyik kurátorával beszélgettünk.

Hogyan, milyen célból született meg a Magyar Festészet Napja?

Huszonkét esztendővel ezelőtt, 2002-ben civil kezdeményezésként festőművészek, művészeti írók, közéleti és média-személyiségek – például BRÁDA TIBOR, ZSOLNAI GÁBOR, BAYER ILONA, SZENTGYÖRGYI JÓZSEF, FABÓK GYULA – fejéből pattant ki az ötlet, hogy az állami mecenatúra rendszer-változás utáni megszűnése miatt a képzőművészet támogatásának helyzetével kezdeni kellene valamit. Magyarországon a magángyűjtőszféra nem alakult ki olyan színvonalon, hogy képes legyen a lakosság száma arányában nagyszámú és értékes műveket, jó minőségű képzőművészeti alkotásokat létrehozó művésztszcaságot eltartani, ezért abban az időben több kezdeményezés is született a szakma megbecsülése, valamint a nagyközönség és a kultúra iránt érdekelt, elkötelezett személyek figyelmének felhívása érdekében. Meg akartuk mutatni, hogyha van magyar kultúra, és a kultúrán belül létezik művészet, azon belül képzőművészet, amelyen belül festészet, akkor kell hogy legyen magyar festészet is, amelynek kell legyen belülről és kívülről történő rátekintés során is látható arculata, amely nemzetközi szinten is fölismerhető, sajátos karaktert ad a kortárs magyar festészetnek.

Hogyan néznek ki a programjaik?

Kezdetben egy napos volt a rendezvény, amely Szent Lukács, a festők védőszentjének október 18-ai névnapjához kötődött. Azóta a festészetet ünneplő programok már másfél, két

hónapot ölelnek föl, a Magyar Festészet Napja Alapítvány koordinálja, és három lábon állnak. Egyrészt az alapítvány kurátorai által rendezett saját rendezvényekből, amelyek közül a legfontosabb az Élő magyar festészet kiállítás, amely nagy örömeinkre idén a Pesti Vigadó reprezentatív tereiben valósul meg október 13-a és november 24-e között. Emellett vannak az alapítványnak saját kiállításai – például az igen népszerű *Miniképek* –, továbbá léteznek már csatlakozó kiállítások, társrendezvények is. Napjainkban Felvidéken, Erdélyben, Délvidéken is vannak rendezvények, ötvennél is több településen százon felüli eseményről beszélhetünk.

Kiknek az alkotásaival találkozhat a közönség a Pesti Vigadóban?

Közel kétszáz jeles művész állít ki, három nagy festőgenerációban. A fiatal generáció a 40 év alatti művészeket jelenti, az úgynevezett középgeneráció a 40 és 70 év közötti művészközösséget érinti, a legnagyobb létszámban pedig a 70 év fölöttiek, a doyenek lesznek jelen.

Mi jellemzi e generációk egymáshoz fűződő viszonyát?

Sajnos olyan információhiányos kapcsolat áll fenn a különféle korosztályok között, ami nem tesz jót a magyar művészvilágnak. A frissen diplomázott festőművészek sokszor nem ismerik még a középgeneráció alkotóinak munkásságát sem, nincsenek kellőképpen tájékozódva. Igaz, mindez kölcsönös.

Életutak és átváltozások

Kiállítás a képzőművészeti tagozat díjazottjainak munkáiból

Szakonyi Károly Kossuth-díjas író, a nemzet művésze, a köztestület rendes tagja a tárlat megnyitóján

A Magyar Művészeti Akadémia kiemelt feladatának tekinti a hazai alkotóművészek megbecsülését, támogatását és ösztönzését, így minden tagozat évente két díjat adományoz saját művészeti ága kiemelkedő képviselőjének, négy ösztöndíjat a középgeneráció és két *Életút* díjat az idősebb generáció legjelesebb alkotóművészeinek.

A Pesti Vigadó kamaratárlata a 2022–2023. évben az MMA Képzőművészeti Tagozata Művészeti ösztöndíjában részesített BUKTA NORBERT, GAÁL TAMÁS, KATONA ZOLTÁN, KOPRIVA ATTILA képzőművészek, a köztestület 2022. évi *Életút* díjával kitüntetett BARDÓCZ LAJOS és SZKOK IVÁN képzőművészek, továbbá ANTIK SÁNDOR és SÜLYOK GABRIELLA képzőművészek, az MMA Képzőművészeti Tagozat 2022. évi díjazottjainak munkáit mutatja be.

Az augusztus 30-án tartott megnyitón SFEFANOVITS PÉTER képzőművész, az MMA Képzőművészeti Tagoza-

tának vezetője áttekintette a tagozati díjak történetét, és beszélt a kiválasztás demokratikus menetéről. SZABÓ NOÉMI művészettörténész, kurátor elmondta: e nyolc nagyon különböző karakterű alkotót a szemlélődésre, kontemplációra való képesség köti össze. A tudomány mindenhatóságába vetett hit korszakában ezek az alkotások a transzcendenciára való nyitottságra irányítják a figyelmet. A válogatás szempontjainál döntő fontosságú volt, hogy a látogató a teljes életművekről is benyomást szerezzen.

A tárlat szeptember 29-ig volt megtekinthető.

Megnyílt a hetvenedik Vásárhelyi Őszi Tárlat

Több mint félezer műből válogatta a 70. Vásárhelyi Őszi Tárlat zsűrije azt a 158 alkotást, amelyek a jubileumi kiállítás anyagát adják

Az október 5-étől a hódmezővásárhelyi Alföldi Galéria földszintjén megtekinthető tárlat már a hetvenedik kiállítás, ezen 128 művész alkotását láthatja a közönség december 8-ig. DR. NÁTYI RÓBERT művészettörténész, a tárlat kurátorának rendezésében 87 festmény, 34 grafika, továbbá 33 plasztika és négy egyéb kategóriájú alkotás látható. A szakmai zsűri tagja többek között ELEKES KÁROLY Munkácsy-díjas képzőművész, az MMA rendes tagja is.

A tárlat anyagát – a szokásoknak megfelelően – szakmai zsűri válogatta, és ez a testület tesz javaslatot a seregszemle

megnyitóján kiosztásra kerülő díjakra is. A kiállító művészek között a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozatának tagjai is szerepelnek: a tárlaton AKNAY JÁNOS, FÖLDI PÉTER, KÁRPÁTI TAMÁS, PATAKI TIBOR és SINKÓ ISTVÁN művei is megtekinthetők.

A Vásárhelyi Őszi Tárlatot 1954-ben rendezték meg először a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban, s a történelem viharai, a társadalmi változások és a művészeti szcena szerkezetében történt átrendeződések ellenére azóta is minden évben sor kerül rá. Az Őszi Tárlatoknak 2003-ig a Tornyai János Múzeum központi épülete adott helyet, azóta pedig az Alföldi Galéria. A hagyományokat követve a kiállítás minden évben október első hétvégéjén nyílik meg. Az első tárlatnak még nem volt kísérő kiadványa, 1955 óta azonban minden évben készül katalógus.

MMA.HU

Szűcs Endrére emlékező
konferenciát tartottak
a Pesti Vigadóban

Derűt és humort vitt az épület megformálásába

WITTMER-BESZE ERIKA

A szenvedélyes gyűjtő, a játékos építész, a Mérmű Stúdió alapító mestere, aki a Kós Károly Egyesülés közel harminc vándoriskolása számára is meghatározó volt. Az egykori híres pécsi régiségvásárokbá Dévényi Sándor házából indult Szűcs Endre, ahol minden hónap második csütörtökén hajnali négykor kezdődött az élet. A Kossuth- és Kós Károly-életműdíjas építész idézte fel elődje alakját az október 9-én rendezett konferencia kapcsán.

1978-tól 81-ig együtt végeztük a műemléki szakmérnöki továbbképzést a Műegyetemen. Utána egy kicsit ritkábban találkoztunk. Néha fölhívott szakmai kérdésekkel, aztán a kilencvenes évek végén kerültünk közelebb egymáshoz, amikor csatlakozott a Kós Károly Egyesüléshez. Fantasztikus gyűjtő volt, aki az elveszett Éden kellékeit próbálta összegyűjteni, és ebből egy élhetőbb világot összeállítani. Népművészeti, népi használati tárgyakat is gyűjtött – és mellette házakat. Az ország különböző területein voltak lepusztult parasztházak, amelyeknek a rekonstrukcióját szép lassan végezte, de gyűjtött ajtót, ablakot, téglát, cserepet, amelyeket később felhasznált új házak építésénél. Gyimesben is járt **ZAKARIÁS ATTILA** barátjával, ahol felmérték a népi építészet emlékeit. Láttá, hogy ezeket a gerendavázis házakat lassan szétbontják, fölfűrészelik tüzelőnek, disznóólat csinálnak belőle, és ezért ők ketten néhány ilyen házat megvettek, a gerendáit megszámozva újra fölépítették Borospataka völgyének legvégén, így szép lassan itt egy skan-

zen jött létre. Így kerültünk újra egymással kapcsolatba: elhívtam, hogy nézzem meg. Innentől egyre szorosabbá vált a barátságunk **SZÜCS BANDIVAL**. Mert Bandinak hívta mindenki.

Ezekben a sokféle módon gyűjtött emlékekben is benne lehet az, amiről Dénes Eszter írt a pályaképében, hogy szerette volna megtalálni a titkot, mitől magyarok az őseink kunyhói, a parasztpolgárházai. Ön szerint sikerült megtalálnia?

Nem lehet azt mondani, hogy megfejtette a titkot, de ismerem. Nagyon sokan vallatják a népi építészet titkait, de ez talán nem egy bonyolult kérdés. Az építészet a szegény embernek – már annak, aki két kezével kell hogy megépítse a saját lakohelyét – egyszerű, hiszen azokból az anyagokból kell dolgoznia, amelyek a közelében vannak. És az egyszerű ember ezt nem bonyolította túl sohasem. Viszont érezte, hogy szüksége van arra, hogy a fizikai védelmen túl szellemi többletet is kifejezen. Így esztétikai értékeket is belecsempészték a kifaragott tornácoszlopokba, a helyenként festett szobabelsőbe,

a díszes kályhacsempékbe. Ezeket kuttatta Bandi, hiszen a magyarság ősi kultúrájából fakadnak mindezek.

Magáról mondta, hogy próbálni kell az építészetből is költészetet, játékoságot varázsolni, ez ön szerint hogyan jelent meg a munkáiban?

A műemlék-helyreállítások mellett közel kétszáz házat tervezett a Balaton-felvidéken és az ország más részein. Ezeknél megjelenítette a népi formakincs megtanult elemeit. De ezt a formakincset, örökségünket, szublimálta, absztrahálta és újragondolva alkalmazta. A Balaton-felvidéken jellegzetes a boltíves-tornácos építészet. Új házain ezeket a kis oszlopokat, amelyek tartották a boltíveket, kigömbölyítette, jelezte, hogy ez már nem az eredeti. Viszont derűt, humort vitt ezzel az épület formálásába, meseszerűvé vált. Nagyon jellegzetes Szűcs-motívum, hogy a tornácot kihúzta a főhomlokzatra, megkettőzve a ház oromzatát. Mesebelivé, de hívogatóvá is vált az épület, és derűssé. Ez a költészet és ez a játékoság tudatosan jelenik meg műveiben. Soha nem törekedett vezető szerepre, de az ő humánus magatartásával mégis mindenkit vezetett. Nagyon jó kapcsolatot épített ki a megbízóival. Egy pohár bor mellett hosszasan el tudott velük beszélgetni, és nem csak az igényeiket próbálta kitudakolni. Betegeinek hívta őket, mert valami bajuk volt, ha más nem, az, hogy „házat akartak, és ez éppen elég nagy baj”. Szoros kapcsolatot ápolt a tanítványaival, ők szanatóriumnak hívták az irodájukat.

MŰVÉSZKÖR

Szűcs Endre Ybl Miklós-díjas és Pro Architectura díjas építész, az MMA néhai tagja

Hogyan volt jelen a tagozatban?

Állandóan elemző szellemisége termékenyítően hatott, nagyon aktív és mindenki által szeretett tagja volt az Építőművészet Tagozatnak.

Kiknek szánták a konferenciát, kiket hívtak?

A konferenciát volt tanítványai, **GYETVAI ENIKŐ**, **TÓTH PÉTER** és a Mérmű Stúdió jelenlegi építészei szervezték. Céljuk volt, hogy Bandi építészetét a tanítványain keresztül is megjelenítsék, néhány olyan tudós vagy művészbárát segítségével, akikkel közös volt a gondolkodásuk. Külföldről is meghívtak az építészeti hagyományokkal foglalkozó előadókat a Mathias Corvinus Collegium segítségével.

Mindazoknak szántuk az eseményt, akik a népi építészeti hagyományok, a táji karakter, a hagyományos építőanyagok ötvözésével létrejött, a modern kor igényeit is kielégítő, varázslatos építészetre kíváncsiak.

Aki eljött, kézbe vehették a munkáiból összeállított gyönyörű könyv második kiadását, amely már angol nyelvű összefoglaló fordításokkal is kiegészült. A gazdag képanyag mellett főleg Bandi írásai vannak: a fantasztikus humora, a tájba és az építészetbe belesimuló személyisége. (A könyvet feleségem, **LUGOSI ÁGNES** szerkesztette Tóth Péterrel és **FÜZES ANDRÁSSAL**, a grafikai tervezés **LIGETFALVI ZSOLTOT** dicséri.)

Dévényi Sándor Kossuth- és Kós Károly-életműdíjas építész, az MMA rendes tagja, a köztestület pécsi regionális elnöke

Hetedik Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál a MÉM MDK Műhelytérben

WITTMER-BESZE ERIKA

Minél több dolgot megtanulni az építészetről

A Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK) immár társszervezőként is bekapcsolódott a Kortárs Építészeti Központ által megálmodott makettfesztiválok életre hívásába. A látogatók a nemzetközi mezőnyben a hamarosan megvalósuló Magyar Építészeti Múzeum tervével is közelebbről megismerkedhetnek. Az idei esemény tehát a Városligeti fasorba került, s Kovács Dániel, a MÉM MDK muzeológusa, a kiállítás kurátora mesélt az október 27-ig látogatható tárlatról.

Az építészeti maketteket a legtöbben reprezentatív műtárgyként ismerjük, miközben az építész és mindenki más, aki ezzel kapcsolatba kerül, alapvetően arra használja, hogy bizonyos dolgokat megérthessen ezen keresztül. Ezért lett az idei fesztivál témája a „learning by doing”, a tapasztalati tanulás. Megpróbáljuk azt megnézni, hogy mi az, amit megtanulhatunk, mi mindannyian, nemcsak az alkotók, hanem a szemlélők is a makettezéstől, a makettezés folyamán keresztül. Ezért alapvetően olyan szemmel válogattunk és kerestünk tárgyakat a kiállításra, hogy minél több dolgot el tudjunk sajátítani az építészetéről, a térről, a házról, ennek a működéséről és funkciójáról, illetve a makettek prezentációjáról, az építész és a megbízó dialógusáról. Ezúttal arra is alkalom nyílik, hogy oktatási intézményekben folyó munkát hasonlítsunk össze: Ljubljánból és Pozsonyból kifejezetten reprezentatív egyetemi makettválogatásunk lesz, amit majd jól össze lehet vetni a budapesti vagy a vidéki magyar tanszékek makettjeivel.

Ha jól értem, a kiállítás laikus nézők számára is érdekes lehet.

Az a tapasztalatunk, hogy az emberek szeretik a maketteket. Minden gyerek szeret legózni, és minden felnőtt szereti kicsiben szemlélni az épített tereket, felismerni a híresebb épületeket, és megpróbálni kitalálni, hogy mire lehetnek jók vagy miket ábrázolhatnak. Kifejezetten nyitottak vagyunk, és számítunk a nagyközönség érdeklődésére.

A MÉM MDK most először kapcsolódik be a szervezésbe. Mi a szerepe?

Az előző fesztiválra, amelyet két évvel ezelőtt az Északi Jár-műjavítóban rendezett a Kortárs Építészeti Központ, kilenc makettet kölcsönöztünk a gyűjteményünkéből, és mi kezdeményeztük azt a párbeszédet, melynek eredményeként idén a két intézmény együtt rendezi a kiállítást. Ez nekünk mint múzeumnak azért is fontos, mert rengeteg olyan anyag kerül elő kortárs építészrodáktól, amelyek érdekesek lehetnek a múzeumi gyűjtemény számára is. Lesznek is kint olyan műtárgyak a saját gyűjteményünkéből is, melyek kevésbé ismertek, például VIRÁG CSABA makettjei, a Budapest Szálló egy amatőr modellje vagy a szegedi dóm apszismozaikjához készített makett 1930-ból. Emellett egy ilyen együttműködéssel releváns témákat tudunk beemelni a közbeszédbe és a saját munkánkba is a kortárs építészeti gyakorlattal kapcsolatban; meggyőződésem, hogy mint múzeumnak ez is a feladataink közé tartozik.

Van-e kiegészítő program a kiállítás mellett?

Kurátori tárlatvezetés, illetve szubjektív tárlatvezetés is várható felkért építészekkel, közreműködőkkel, emellett lesznek gyerekprogramjaink is. Odafigyelünk arra, hogy akár a legkisebb korosztályt is megszólítsuk a kapcsolódó programokkal. Nagyon izgalmas például, hogy kaptunk a Műgyetem Exploratív Építészeti Tanszékéről hallgatói maketteket, kifejezetten azzal a céllal, hogy azokat újra felhasználhassuk, tehát akinek kedve támad makettezni, az tovább tudjon építeni félkész vagy kész hallgatói maketteket.

▼ Gothárd Erzsébet: Csuklós mennyezeti lámpa

Mesterművek a Malomban

NAGY VILLŐ ZSUZSANNA

A Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata Szentendre Város Önkormányzatával partnerségben megvalósuló *Mesterművek* című kiállítása a Ferenczy Múzeumi Centrum MűvészetMalom nevű kiállítóhelyén látogatható október 17. és december 1. között.

Mint ZSIGMOND ATTILA formatervező művész, az MMA köztestületi tagja, a kiállítás kurátora elmondta, a város 19. századi fűrészmalmból alakított kiállítóter önmagában is különleges hely, mely számos színvonalas kortárs tárlatnak ad otthont 1999-es megnyitása óta. Mivel a malom korábbi kiállításai túlnyomó részben képzőművészeti jellegűek voltak, a mostani „műfajváltás” különlegessé teszi a tárlatot.

A *Mesterművek* címmel látható válogatáson széles generációs merítéssel, 59 művészeti díjazott és tudományos fokozatokkal elismert MMA köztestületi tag, iparművész és tervezőművész munkái lesznek láthatók, számos művészeti ág, köztük az építészet, formatervezés, design, textil-, kerámia-, üveg-, ötvös- és grafikusművészet képviselőiben. Zsigmond Attila arról is tájékoztató, a beadandó művek tematikáját a kurátori felhívás nem korlátozta, mindössze annyit tartalmazott, hogy a tárgyak lehetőleg az utóbbi öt év alkotásai legyenek, mely elvárásnak az alkotások többsége meg is felel.

Az építészeti környezethez, tárgy- és eszköz kultúrához kapcsolódó megrendelésre született művek és azok dokumentációi mellett hangsúlyosan jelen vannak a belső készítésre készült munkák is.

A tárlaton olyan iparművészeti feladatmegoldások és saját stúdióikban készült személyes alkotások láthatók, amelyek szellemi és szakmai minősége a kiállító művészeket az iparművészet és a tervezőművészet elismert mestereivé tette. A művek a MűvészetMalom északi szárnyának két emeletét foglalják el, a tervek szerint a kiállításához katalógus is készül.

Zsigmond Attila mellett LENCSÉS IDA textilművész és TANKÓ JUDIT textil- és grafikusművész működtek együtt kurátorként.

A kiállítást SÁRA ERNŐ grafikusművész, az MMA Ipar- és Tervezőművészeti Tagozatának vezetője, valamint KEPPEL MÁRTON művészettörténész, a tagozat titkára nyitja meg.

Auth Attila: Memphis Group

Kiss János, az MMA alelnöke

Regionális elnökök találkoztak Budapesten

A köztestület erdélyi kulturális szerepvállalásának lehetőségei

SZATHMÁRY MELINDA

Az MMA regionális elnökeinek találkozóját a Titkárság Andrassy úti irodaházában tartotta szeptember 3-án. Az eseményen részt vett **TURI ATTILA**, az MMA elnöke, a köztestület elnökségének tagjai, **RICHLY GÁBOR** főtítkárs, **BEDŐK JULIANNA** főtítkárhelyettes, illetve a Titkárság érintett főosztályainak meghívott vezetői.

A délelőtt során a regionális elnökök munkaértekezlete zajlott, amelyet Turi Attila MMA-elnök köszöntő szavai nyitottak meg, aki tájékoztatást adott a Nemzeti Kulturális Tanács elnökének felhívására készülő, az MMA szakmai álláspontját megfogalmazó munkaanyagról is.

Ezt követően **KISS JÁNOS** alelnök kiemelte az MMA aktívabb erdélyi jelenlétének fontosságát, és felvázolta az ehhez kapcsolódó tervezett lépéseket. Ezek szerint október 14-én fog sor kerülni egy tájékoztató és tájékoztató konzultációs megbeszélésre az erdélyi aktivitásban érintett akadémikusokkal, majd ezt követően szélesebb körben is egyeztetnek még az MMA erdélyi kulturális szerepvállalásának lehetőségeiről.

Richly Gábor főtítkárs tájékoztatójában a 2024-es év eddigi tapasztalatairól, a tervezett munkatervi konzultációs ülésekről, a 2025-ös évre előirányozott pénzügyi keretokről, a 2025. évi tervezéssel kapcsolatos tartalmi és technikai szempontokról és a támogatási elvekről beszélt.

Az MMA főtítkárs hangsúlyozta, hogy a beérkező programjavaslatok értékelésénél lehetőleg mind a kilenc tagozat művészeti területét vegyék figyelembe, emellett e programok ne csupán a munkacsoport székhelyét érintsék, hanem több települést is érjenek el. Hozzátette: szervezési szempont, hogy az MMA regionális programjai – az aktuális támogatási irányelvekkel összhangban – minél több fesztivállal, művészeti egyesülettel és intézménnyel, alkotótáborok-

kal, önkormányzatokkal együttműködésben valósuljanak meg, emellett lehetőleg külön programokat is tartsanak a magyar kultúra napján és az MTA TAB társszervezésével a magyar tudomány ünnepén.

A találkozó kiemelt programpontja volt a hét regionális elnök részletes beszámolója az idei év eddigi eredményeiről, a 2025-re már beérkezett programjavaslatokról és a munkacsoportok további terveiről. (Átlagosan a munkacsoportok programjainak éves száma 20-30-ra tehető.)

Végezetül **GÓZON ÁKOS**, a Kommunikációs Főosztály vezetőjének tájékoztatója hangzott el a szeptember elejétől munkába álló, regionális kommunikációt segítő szakemberek feladatairól.

A regionális elnökök a tervek szerint legközelebb novemberben találkoznak majd, mely alkalommal sor kerülhet az MMA tagozatvezetőivel történő tapasztalatcserére is.

Dévényi Sándor (középen) pécsi regionális elnök

VARGA KATICA

Összművészeti fesztivált rendeztek Kecskeméten

Művészetek Főutcája címmel első alkalommal szervezett kétnapos összművészeti fesztivált a Magyar Művészeti Akadémia Kecskeméti Regionális Munkacsoportja. A nagyszabású rendezvény csaknem hatvan programot kínált a kultúra kedvelőinek. A fesztivál a köztestület támogatásával, az MMA Kecskeméti Regionális Munkacsoportja, a Kecskeméti Nemzeti Színház, az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület és Kecskemét város közös szervezésében valósult meg. A rendezvényre Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke is ellátogatott.

Ünnepélyes megnyitóval, a Kecskeméti Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskola diákjainak műsorával kezdődött a Művészetek Főutcája elnevezésű, rendhagyó összművészeti fesztivál szeptember 14-én a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színházban.

A fesztivált hivatalosan **CSEKE PÉTER** Kossuth- és Jászai Mari-díjas színházigazgató, a köztestület regionális elnöke, a fesztivál ötletgazdája nyitotta meg. Beszédében hangsúlyozta: a fesztivál célja, hogy bemutassák a Magyar Művészeti

Akadémia intézménycsaládjának sokszínűségét. Mint mondta, példaértékű összefogás övezte a fesztivált: Kecskemét város vezetése, intézmények, művészek és szervezők fogtak össze a program létrejöttének érdekében.

Cseke Péter kiemelte: a művészet legmélyebb értelme a kapcsolódás, a kapcsolat építése és fenntartása az alkotó és az azt befogadó között. Ehhez járulnak hozzá a találkozások, és ezeket a találkozásokat kell katalizálnia egy olyan eseménynek, mint most a **Művészetek Főutcája**.

A kétnapos programsorozat az összművészet jegyében zajlott

Jövő évi munkatervéről tárgyalt a Magyar Művészeti Akadémia Kecskeméti Regionális Munkacsoportja a Nemzetközi Kerámia Stúdióban Kecskeméten, szeptember 24-én. Az eseményen a 2025. évre előirányozott pénzügyi kereteket, valamint a jövő évi tervezéssel kapcsolatos tartalmi és technikai szempontokat, támogatási elveket vitatták meg a résztvevők. Az eseményen **Cseke Péter**, a munkacsoport elnöke betegség miatt nem tudott részt venni, ezért a tanácskozást **Kiss János**, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke vezette. Az alelnök megköszönte az akadémikusoknak és a köztestületi tagoknak, hogy vállalták a munkát a regionális munkacsoportban. Hangsúlyozta: a Magyar Művészeti Akadémia motorját a tagozatok, az akadémia lelkét pedig a régiók tevékeny közreműködése jelenti. **Richly Gábor**, az MMA főtítkárs az erdélyi munkacsoport beindításának fontosságáról beszélt, valamint felvázolta az ehhez kapcsolódó tervezett lépéseket is.

Békéscsaba erősíti a kulturális életben betöltött szerepét

Regionális munkacsoport ülése színházi ősbemutatóval Békéscsabán | VARGA MÁRTA

Kihelyezett ülést tartott Békéscsabán szeptember 20-án a Magyar Művészeti Akadémia Szegedi Regionális Munkacsoportja, amely egyben alkalmat kínált arra, hogy a résztvevők a város kulturális értékeivel ismerkedjenek. A gazdag program kiemelkedő eseménye volt Zalán Tibor József Attila-díjas író, költő, dramaturg, az MMA levelező tagjának *Idegenek és ismerősök* című drámájának ősbemutatója a Békéscsabai Jókai Színház előadásában. Az ülésen és a premieren részt vett Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke, dr. Richly Gábor, a szervezet főtitkára és Szarvas Péter, Békéscsaba polgármestere is.

A szegedi regionális munkacsoport tagjai a kihelyezett ülésen a jövő évi programjavaslatokat vitatták meg. Emellett az esti premierre a Munkácsy Mihály Múzeum állandó kiállításának megtekintésével hangolódtak a résztvevők. DR. BÁCSMEGI GÁBOR igazgató kalauzolásával. Másnap látogatást tettek a szabadkígyósi Wenckheim-kastélyban és az újkígyósi Ipolyi Arnold Népfőiskolán – mindkét intézményt HARANGOZÓ IMRE néprajzkutató, az MMA rendes tagja mutatta be a vendégeknek.

A tanácskozás elején KISS VIKTÓRIA, a Jókai Színház művésze adott elő egy dalt az idén februárban bemutatott *Munkácsy, a festőfejedelem* című musicalből, majd a polgármester a város nevében köszöntötte a vendégeket. SZARVAS PÉTER szerint nagy megtiszteltetés Békéscsabának, hogy a Magyar Művészeti Akadémia szegedi munkacsoportja kihelyezett ülését a városban tartja. Hangsúlyozta: széles körű kulturális tevékenységüket szeretnék a jövőben tovább erősíteni a Munkácsy Negyed fejlesztésével. A színház igazgatója, SEREGI ZOLTÁN köszöntőjében kiemelte, biztos abban, hogy jó helyre került az *Idegenek és ismerősök* című színmű akadémiai támogatása.

„A Magyar Művészeti Akadémia küldetése a sokoldalú kulturális szolgálat támogatása, amelynek részeként két évvel ezelőtt elhatároztuk, hogy regionális munkacsoportokat hozunk létre. A központ továbbra is Budapesten van, de a

szolgáltatásoknak ki kell terjedniük az egész országra, sőt a határainkon túlra is” – mondta TURI ATTILA, az MMA elnöke. Hangsúlyozta: a cél egy hatékony hálózat kiépítése a regionális csoportokon keresztül, amit az akadémia egyik legfontosabb feladatának tart.

Az ülésen sorba vették a jövő évre vonatkozó regionális programjavaslatokat. VESMÁS PÉTER, a munkacsoport elnöke elmondta: a tagoknak kiküldött felhívásra huszonegy ajánlás érkezett, köztük olyan ígéretes események, mint a Szegedi Kortárs Balett vendégszereplése Nagyváradon, KAFKA Átváltozás című elbeszéléséből készült színmű bemutatása, valamint három helyi irodalmi, kulturális folyóirat, az *Aracs*, a *Szeged* és az *Irodalmi Jelen* közös bemutatója Szabadkán, Szegeden és Aradon. A tervek szerint a programok tíz településen valósulnak meg, közülük öt a határon túli szórványban található. Az akadémiai célokat és a pénzügyi lehetőségeket figyelembe véve a tagok elfogadták a regionális elnök javaslatát, hogy 2025-ben 16 program támogatását vállalja a régiós szervezet. Három művészeti esemény kaphat kiemelt támogatást, a fennmaradókat pedig más akadémiai – tagozati, bizottsági és programpályázati – források döntéshozóihoz irányítják, a szegedi munkacsoport ajánlásával. DR. RICHLI GÁBOR főtitkár kiemelte: a programjavaslatok alkalmasak arra, hogy képviseljük és megjelenítsük az akadémia regionális törekvéseit.

Kiss Viktória színművész egy dalt adott elő a Munkácsy, a festőfejedelem című musicalből

Zalán Tibor a bemutató után a társulattal
FOTÓ: Békéscsabai Jókai Színház

Büszkén és elveszetten magyarok

ELMER ISTVÁN

Zalán Tibor *Idegenek és ismerősök* című művéről

Idegenek és ismerősök címmel mutatta be Zalán Tibor drámáját a Békéscsabai Jókai Színház szeptember 20-án. Ezzel köszöntötték az augusztus 27-én hetvenéves szerzőt, az MMA levelező tagját.

Mi indította a Jókai Mór és Munkácsy Mihály képzeletbeli találkozásáról szóló mű megírására?

Tavaly vetette fel HERCZEG T. TAMÁS rendező és SEREGI ZOLTÁN igazgató a két nagy Békéscsabához kötődő művész emlékét megőrkítő dráma ötletét. Százhusz éve, 1904-ben hunyt el Jókai, a színház névadója, az inaséveit Békéscsabán töltő Munkácsy pedig száznyolcvan éve született.

Arra gondoltam, mi lenne, ha a két ember képzeletbeli találkozására építeném fel a színpadi művet. Ők egyébként valóban találkoztak a millennium idején, amikor Munkácsyn egyre inkább elhatalmasodott az örültsége, majd az endenichi elmegyógyintézetbe került, ahol elhunyt.

Milyen gondolati ívre épül a dráma?

Munkácsy halála után nem sokkal Jókai második feleségével, NAGY BELLÁVAL Párizsba látogatott. Ez adta az alapötletet: Jókai felkeresi az elhunyt Munkácsy műtermét. Közben megjelenik a festőművész (vagy a szelleme – nem eldöntött), és beszélgetni kezdenek művészetéről, életéről, nőkről, a világpolgárról, a nemzet művészeréről. Valamiféle vetélkedés alakul ki köztük: kinek az élete hogyan befolyásolta a művészetét, ki ér többet? A legjobban fizetett, világszerte ünnepeelt festő, vagy pedig a nemzet bálványa, a száznál több regény szerzője? CZITOR ATTILA személyesíti meg Jókai alakját, GERNER CSABA pedig Munkácsyt kelti életre a színpadon.

Valós történelmi személyekről van szó, mégis időtlen térbe helyezte el a cselekményt.

Az időtlenségre többször utal Munkácsy. Azt mondja Jókainak: neki nyugodtan elmondhat mindent, hiszen halott. Meggyónhatja az életét, egy halott nem tudja a titkait senki-

nek kifecsegni. Ugyanakkor ő is feltárhatja legbensőbb titkait Jókainak, úgysem hiszik el, hogy egy halottal beszélgetett. Egymás előtt tehát lassan lemeztelenedik a két ember, a két művész.

Munkácsy a világpolgár életmódját, gondolkodásmódját jeleníti meg, Jókai pedig a nemzeti érzésnek a képviselője?

Mindketten büszkék a magyarságukra. És mindketten nagyon elveszettek érzik magukat, mert magyarok. Útjaik mégis elválnak, magyarázza Munkácsy. Az ő képeivel sok pénzt lehet keresni a sznob világban, gazdagságával azonban már nem tud mit kezdeni, hiszen halott, Jókai viszont mindvégig szegény marad. Munkácsynak a pénz, Jókainak pedig a nemzet szeretete határozza meg az értékét. Ezen a ponton válik el egymástól a két művész élete és megítélhetősége.

Ezzel ma is eleven világnézeti, ideológiai ellentét jelenik meg a két művész sorsában.

Mindenkinek szuverén döntése, hol és milyen módon kíván érvényesülni, mely környezetben érzi magát és művészetét érvényesnek; a nemzeti, hazai viszonyok között, vagy kilép a világba, és nemzetközi fórumok segítségével kíván bekapcsolódni a világ vérkeringésébe. Egyik sem jelent értékítéletet, és azt sem határozza meg, mi marad fenn az egyes életművekből. Az utolsó szót úgyis az idő mondja ki.

A darab végén Munkácsy felteszi a kérdést: mi köti össze mégis kettőjüket? „Hogy mindketten nyomorultak vagyunk.” Ezt mondja a világ leghíresebb festője a nemzet leghíresebb írójának. Ezzel azt üzenem: sorsunk minden ember sorsa, ha más célokkal vagyunk is a világba vettelve.

#mentés_másként_2024 konferencia

avagy a kultúra élő szövege digitálisan

A XXI. század embere, az Y, a Z és az Alfa generáció tagjai, a 45 év alattiak ismereteik nagyobb részét nem újságból, televízióból, könyvtárból, jóval inkább az internetről szerzik. Az egyes művészek és alkotások önmagukban is értéktérítő, amin nem változtat a világhálón való megjelenés. Azonban az interneten való jelenlét, a könnyű megtalálhatóság számos esetben új lehetőségek kiindulópontja is lehet, és hozzájárul a nemzet kulturális emlékezetébe való beágyazódáshoz. A Magyar Művészeti Akadémia fejlesztésében készülő A-Z OPUS művészeti életút-adatbázis azonos platformon teszi elérhetővé különféle művészeti ágakból többszáz kortárs alkotó életútját és alkotásait. Holisztikus szemléletével – vagyis azzal, hogy valamennyi művészeti területet azonos

környezetben és módon mutatja be –, a művészetközvetítés teljesen új fejezetét nyitja meg. Bizonyítva a sokféleség egy-ségét, azt, hogy a művészet – egy.

A digitalizáció, az adatbázison alapuló megjelenés jellemzője, hogy gyors és egyszerű módon tárulnak fel alkotók-alkotók, művek-művek, alkotók-művek stb. közötti összefüggések, kapcsolódások, amelyek hagyományos kutatási módszerekkel jóval nagyobb munka- és időráfordítással lelhetők fel. Néhány kattintás után megtapasztalható, hogy az említett többeszeri kapcsolódás valójában a kultúra élő szövege, amely – ezek szerint – megjeleníthető, látható, már-már valószínűsággal tapintható.

Időpont: 2024. november 25. (hétfő), 10:00–16:30

Helyszín: Pesti Vigadó, a Magyar Művészeti Akadémia székháza
(Budapest V., Vigadó tér 2.), Déli Terem

A konferencián való részvétel regisztrációhoz kötött.
A regisztráció lehetőségéről előzetesen értesítést küldünk.
Információ a digikozpont@mma.hu címen kérhető.

Rekordszámú jelölés a Prima Primissima díjra

A jelöltek közül idén is többen a Magyar Művészeti Akadémia tagjai

A Prima Primissima díjat **DEMJÁN SÁNDOR** üzletember, az MMA néhai pártoló tagja alapította 2003-ban. A művészet és kultúra megőrzésének, fejlesztésének, valamint a hazai tudományosság támogatásának céljával hívta életre 2003-ban a Prima Primissima díjat a kezdeményezést gondozó alapítvány. A december 6-i gálán, amelyen az előző évek díjazottjai lépnek fel, a Prima és Prima Primissima díjak mellett a Prima Primissima Közönségsdíjat is átveheti az a jelölt, akire a novemberben induló közönségsvázás ideje alatt a legtöbb voks érkezik.

Rekordszámú jelölés érkezett a Prima Primissima díjra. Idén több mint 900 jelölés közül választották ki azt a 30 művészt, sportolót, újságíró, oktatót és tudóst, akik közül tízen vehetik át a Prima Primissimákat, húszan a Primákat megillető elismerést december 6-án a Művészetek Palotájában. A díjjal a művészet, tudomány, sport és oktatás, ismeretterjesztés terén ismerik el évről évre a hazai és határon túli magyarság legjobbjait. A vele járó honorárium emellett hozzájárul a kulturális és tudományos élet résztvevőinek szakmai munkájához és fejlődéséhez is. Az elismerést tíz kategóriában ítélik oda. A díjat gondozó alapítványhoz érkező jelölésekből minden évben kategóriánként három, összesen 30 nevet választ ki a hattagú kuratórium. Ők már biztosan Prima díjat kapnak, majd az év végi gálán derül ki, hogy közülük kik lesznek a legjobbak a legjobbak között, vagyis a Prima Primissima díjasok.

**A 2024. évi Prima-díjazottak,
akik a Magyar Művészeti Akadémia tagjai**

Az idei Prima Primissima-jelölt magyar irodalom kategóriában **TEMESI FERENC** Kossuth-díjas, József Attila-díjas, Babérkoszorú díjas író, műfordító, drámaíró, forgatókönyvíró, az MMA rendes tagja. **A magyar képző- és iparművészet kategóriában** **ELEKES KÁROLY** Munkácsy Mihály-díjas festő-, grafikus- és szobrászművész, az MMA rendes tagja. **Magyar építészet kategóriában** Prima díjat kap **VADÁSZ BENCE** Ybl-díjas építész, az MMA rendes tagja. **A magyar zeneművészet kategória** Prima díjazottja **BOLDOCZKI GÁBOR** Liszt Ferenc-díjas trombitaművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, az MMA levelező tagja.

A Prima Primissima díj 15 millió forintról 20 millió forintra, a Prima díj 5 millió forintról 8 millióra, a Junior Prima díj 2 millió forintról 3 millióra emelkedett. A Vármegyei Prima díj 1 millióról 2 millió forintra, a Vármegyei Prima Közönségsdíj, illetve a Különdíj egységesen 500 ezer forintra nő. A Prima Primissima Közönségsdíjjal járó pénzösszeg felajánlója, a Prima Primissima-alapító **DEMJÁN SÁNDOR** özvegye, **DEMJÁN SÁNDORNÉ LÍDIA**, csatlakozva **CSÁNYI SÁNDORHOZ**, szintén bejelentette a díj összegének emelését, így az is a korábbi 15 millióról 20 millió forintra nő.

MMA.HU

MŰVÉSZKÖR

ŐSZI KÖNYVSZÜRET

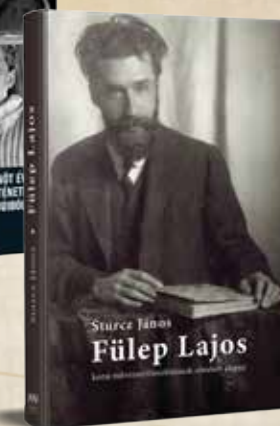
Jernyei
Kiss János (szerk.)
**Barokk freskó-
festészet Magyar-
országon IV.**

Pataki Gábor
Szűcs György
Stefanovits

Szekfü András
Így filmeztünk 5.

Sturcz János
**Fülep Lajos korai
művészetfilozófiájá-
nak elméleti alapjai**

Joseph
Ratzinger
**Politika,
szabadság,
hagyomány**

Mészáros Tibor
**Egy 20. századi
Odüsszeia**
Márai Sándor
élete I–II.

MMA
KIADÓ

érték minden oldalon

mmakiado.hu

